AZ ERDŐ

AZ 1862-BEN ALAPÍTOTT ERDÉSZETI LAPOK 110. ÉVFOLYAMA

1975. AUGUSZTUS * XXIV. ÉVFOLYAM 8. SZÁM

TARTALOM

Országos Erdőrendezési Napok — Sárospatak, június 25—26. *(Gáspár Hantos-Géza)* 337
Dr. Sali Emil: Erdőrendezésünk fejlődése és további feladatai 338
Dr. Solymos Rezső: Fatermési és faállományszerkezeti kutatásaink eredményeinek hasznosítása az erdőrendezésben 344
Németh Ferenc: Erdészeti fotogrammetria 1960—1975 349
Ubitz Gyula: Az üzemtervezés és erdőfelügyelet története Borsodban 352
Csermely László: A Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság tevékenysége és fejlesztési feladatai... 357
Obert Gyula: Az erdőfelügyelőségek feladatai az üzemtervszerű erdőgazdálkodás megvalósításában és a fagazdaság fejlesztésében 358
Körtvélyesi György: Az erdőfelügyelőségek szerepe az erdők többcélú hasznosításában 360
Dr. Magyar János: Erdőrendezéstanunk alaptételei — erdőrendezésünk alapelvei 362

Dr. Haracsi Lajos: A szlavónkőris 363
Francisci Pál Vilmos: Az illegális szemétlerakás erdészeti gondjai 374
Borovics Ferenc: Gondolatok az erdőgazdálkodás fejlesztéséről 375

Hátlapon: Dr. Sali Emil adatai

СОДЕРЖАНИЕ

Всевенгерские Дни Лесоустройства *(Гашпар Хантош Г.)* 337
Д-р Шали Э.: Развитие и задачи лесоустройства в Венгрии 338
Д-р Шольмош Р.: Исследование по ходу роста и структуре древостоев в Венгрии 344
Немет Ф.: Лесная фотограмметрия 1960—1975 гг. 349
Убиц Дь.: История оргхозпланов и лесной инсекции в комитате Боршод 352
Чермель Л.: Деятельность и задачи Боршодского лесхоза 357
Оберт Дь.: Задачи лесных инсекций в осуществлении ведения лесного хозяйства по оргхозпланам 358
Кёртвельеши Д.: Роль лесных инсекций в многоцельном пользовании лесами 360
Д-р Мадяр Й.: Основные позиции по учебному лесоустройству — основные принципы по нашему лесоустройству 362

Д-р Харачи Л.: Fraxinus slavonica Máj.-Har. n. sp. 363
Борович Ф.: Мысли о развитии лесного хозяйства 375

CONTENTS

National Days of Forest Management *(G. Gáspár Hantos)* 337
Dr. Sali, E.: The development and tasks of our forest management 338
Dr. Solymos, R.: Our experiments on timber yield and stand structure 344
Németh, F.: Fotogrammetry in forestry, 1960—75 349
Ubitz, G.: The history of forest management planning and supervision in Borsod county 352
Csermely, L.: The activity and tasks of the Forestry Enterprise of Borsod 357
Obert, G.: The tasks of forest supervisori authorities in realizing planned forest management 358
Körtvélyesi, G.: The tasks of forest supervisory authorities in multi-purpose forest utilization 360
Dr. Magyar, J.: The principles of forest management in higher education and practice 362

Dr. Haracsi, L.: Fraxinus slavonica Máj.-Har. n. sp. 363
Borovics, F.: Concepts on developing forest management 375

AZ ERDŐ

az Országos Erdészeti Egyesület kiadványa. Szerkesztő: dr. Keresztesi Béla. A szerkesztőség címe: Budapest II., Frankel Leó u. 44. Levélcím: 1277 Budapest, Pf. 17. Kiadja a Lapkiadó Vállalat, Budapest VII., Lenin krt. 9—11. Levélcím: 1906 Budapest, Pf. 223. Felelős kiadó: Siklósi Norbert. Kapják az Országos Erdészeti Egyesület tagjai, előfizethető még a Posta Központi Hírlap Iroda (1900 Budapest, József nádor tér 1.) és a lapterjesztéssel foglalkozó egyes postahivatalok útján. Előfizetési díj egy évre 60,— Ft, egyes szám ára: 5,— Ft. Külföldön terjeszti a „Kultúra" Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat (H—1389 Budapest, Pf. 149), az évi előfizetés ára: 7$.

4875 Révai Nyomda, Budapest — F.v.: Povárny Jenő

Index: 25 208

634.0.62/63

Országos Erdőrendezési Napok

Sárospatak, június 25—26

Az erdőrendezés szükségességét, az erdő ésszerű használatát, olyan gazdálkodási rendszer kialakítását, mely az élőfakészlet növelését és a tartamos hozadékot biztosítja, egyes területeken már a XIV—XV. században is felismerték. Kialakítása, rendszeressé tétele azonban még sokáig elhúzódott. A kincstári erdőgazdaságokban a XVIII. század végén és a XIX. század elején indult meg az üzemtervek készítése. Az erdőrendezés fejlődésének egyik legfontosabb mérföldköve az 1879. évi XXXI. tc. alapján kiadott „Utasítás az erdőgazdasági üzemtervek készítése iránt", mely az üzemtervezési kötelezettséget minden közületi, egyházi, hitbizományi erdőre és a részvénytársulati erdők egy részére terjesztette ki. Ezzel az ország erdőterületének mintegy kétharmada került üzemtervezésre két-három évtized alatt. Az 1935. évi IV. tc. mondta ki az általános üzemtervezési kötelezettséget az ország csaknem minden erdejére.

Bár nem volt hiábavaló elődeink harca és munkálkodása az erdőgazdálkodás rendjének kialakításához, a végrehajtásában, a birtokos osztályt védő feudális, majd a kapitalista államhatalom — a birtokos osztály érdekeit képviselve — nem engedte meg, hogy a törvényekben lefektetett elveknek megfelelően érvényesülhessenek a tartamos erdőgazdálkodás célkitűzései. *Csak a felszabadulás, az erdők államosítása teremtette meg azt a társadalmi és gazdasági alapot, mely minden akadályát megszüntette annak, hogy az erdők minden tekintetben a szocialista társadalom, a népgazdaság érdekeit szolgálhassák.* Felszabadulásunk, az azt követő politikai és gazdasági változások megkövetelték és lehetővé tették nemcsak az üzemtervezési kötelezettség minden erdőre történő kiterjesztését, hanem az üzemtervi előírások végrehajtásának kötelezettségét minden területen és minden szektorban. Így az ország valamennyi erdőterületén érvényesülnek a bővített újratermelési célkitűzések, a fakitermelési lehetőségek hosszú távon növekednek és biztosított a társadalom igényét, az adott lehetőségen belül kielégítő jóléti erdőgazdálkodás.

Hazánk felszabadulása 30. évfordulójának tiszteletére, mely a teljeskörű erdőrendezés társadalmi és gazdasági alapjait is megteremtette, az OEE. Erdőrendezési Szakosztálya, a Sárospataki Helyi Csoport és a Miskolci Állami Erdőrendezőség Országos Erdőrendezési Napokat rendezett Sárospatakon 1975. június 25—26-án.

Az Országos Erdőrendezési Napokon 170 szakember vett részt az erdőrendezőségek, erdőgazdaságok és az erdészeti intézmények képviseletében. A sárospataki Rákóczi vár hangulatos lovagtermében, *Gáspár-Hantos Géza,* az erdőrendezési szakosztály vezetője nyitotta meg az Országos Erdőrendezési Napokat. Az ünnepi előadást *dr. Sali Emil,* a MÉM Erdőrendezési Főosztály vezetője tartotta, s ezt több szakmai referátum követte. Az előadásokat és referátumokat a következőkben — részben rövidítve — közöljük.

Dr. Sali Emil, a MÉM Erdőrendezési Főosztály vezetője: *Erdőrendezésünk fejlődése és további feladatai*

A tervszerű erdőgazdálkodásra való törekvés jelei hazánkban mintegy két évszázaddal ezelőtt már fellelhetők voltak. Lényegében tehát az akkori törekvések a mai értelemben vett erdőrendezés előfutárainak tekinthetők, ha nem is minden tekintetben.

A közel egy évszázada alkotott 1879. évi XXXI. t. c. az állami erdőkre és még néhány erdőbirtok-kategóriára(amelyeket összefoglalóan korlátolt — helytelenül kötött — forgalmú erdőknek neveztek) elrendelte az erdőgazdasági üzemterv szerint való gazdálkodást. Alapvetően tehát az erdő tulajdoni viszonyaitól függött, hogy a hosszú újratermelési periódusú erdőgazdálkodásban érvényesülnek-e a tervszerűség alapfeltételei. Nyilvánvaló ugyanis, hogy az írott, a hosszabb időre szóló tervek készítése és ezek megközelítő végrehajtása is feltétlenül magasabb színvonalú erdőgazdálkodást és ennek folytán jobb erdőket eredményezett, mint a szabadforgalmú erdőkben szinte törvényesen megengedett önkényesség. 1935-ben közzétett adatok szerint (Erdészeti statisztikai közlemények 1935. évi negyedik füzetének XXIV. táblázata) a korlátolt forgalmú erdőbirtokokra 2900 db tervet hagytak jóvá kereken egy millió kat. hold erdőterületre, míg a szabad forgalmú erdőkre 173 db terv nyert jóváhagyást 72 ezer kat. hold erdőterülettel. Együttesen tehát 3073 db terv jutott el a jóváhagyásig 1073 ezer kat. hold területtel. Ez az akkori összes erdő- és erdőhöz tartozó egyéb terület 53%-ának felelt meg.

Az 1935. évi IV. t. c. — amely sok más tekintetben is tartalmazott módosításokat — az 500 kat. holdnál nagyobb erdőkben tette kötelezővé az erdőgazdasági üzemtervek szerint való gazdálkodást. Ez a szabályozás a korábbinál nagyobb területet vont üzemtervi kötelezettség alá, minthogy akkor az ország erdőterületének 65%-a, tehát kereken kétharmada volt 500 kat. holdnál nagyobb erdőbirtok. A második világháború azonban ennek az erdőtörvénynek a meghozatalát követően eléggé hamar kitört ahhoz, semhogy el lehetett volna készíteni az üzemterveket az ilyen szempontból érintett erdőkre.

A felszabadulást megelőző időszak erdőrendezésének jellemzéséhez tartozik még annak megemlítése, hogy az üzemtervek készítését szabályozó utasítás két erendendő hibát tartalmazott, s a hibák következménye a felszabadulást követően is érzékelhető volt. Az egyik hiba az volt, hogy fatömegadatokat csak az üzemtervi időszakban véghasználatra tervezett faállományokra adott; a másik hiba hasonló ehhez: a növedéket (mégpedig a folyónövedéket) ugyanezekre a faállományokra kellett kimutatni. Ily módon nemcsak az összes erdő, hanem az üzemtervezett erdők élőfakészlete és növedéke sem volt ismert. Az elmondottak megemlítése szükséges annak érzékeltetéséhez, hogy a felszabadulás az erdőket, az erdők állapotának ismeretét milyen helyzetben érte: az erdők töredék részéről is eléggé hézagos adatok álltak csak rendelkezésre, s még ezek megbízhatóságát is csökkentette a második világháború alatti és az azt közvetlenül követő időszak rendszertelen erdőgazdálkodása, elsősorban rendkívüli fahasználata és az ezzel kapcsolatos regisztrálási (nyilvántartási) feladatok elmulasztása.

A felszabadulással alapvető politikai, gazdasági és társadalmi változások következtek be hazánkban. E változások első megnyilvánulásai közé tartozott a földreform és ennek keretében az akkori erdők háromnegyed részének államosítása. Az erdő többségének állami tulajdonba vételével a haladó erdészek évszázados elképzelése vált valóra. Hamarosan nyilvánvalóvá vált azonban az, hogy *az erdők zömének állami tulajdonba való vétele megoldotta ugyan ill. megteremtette a szocialista erdőgazdálkodás legfőbb feltételeit, de a továbbia-*

kat — mégpedig folyamatosan megtanulva — *az erdészet dolgozóinak kell megvalósítaniuk.* Az erdészeti adminisztráció érezte annak szükségét, hogy egységes erdőgazdálkodás-politikai elveket kell kialakítania az ország összes erdejében és a munkálatokat ezek szerint kell irányítania. Az erdőgazdálkodás-politika kidolgozásához azonban hiányoztak az erdőket jellemző legfőbb adatok is (kivéve az állami földnyilvántartás szerint erdőnek minősülő terület nagyságára vonatkozó adatokat), tehát nem volt ismeretes a kiinduló állapot, nem tudták mit kell megváltoztatni, s így azt sem dolgozhatták ki, hogy a változtatásokat hogyan, milyen módon hajtsák ill. hajtassák végre.

Némileg kedvezőbb helyzetben volt az egészen belül az államerdészet, amely az állami tulajdonba vett 75%-nyi erdő irányítására 1946-ban alakult. Itt ugyanis megvolt az az előfeltétel személyzetben és a személyzet szakmai színvonalában, hogy az irányítása alá tartozó erdők legfőbb jellemzőit számbavegye. Ez a cél vezette 1946 tavaszán a Magyar Állami Erdőgazdasági Üzemek Központi Igazgatóságát az *erdők leltározásának* elrendelésében. Az adatgyűjtő lapokon feltett kérdésekre az állami erdőgazdasági üzemek (az ún. erdőgondnokságok) vezetői adtak választ. Az adatgyűjtés — a már ismertetett okok miatt — roppant nagy nehézségekkel járt. Mindennek ellenére — s ezt szükséges hangsúlyoznunk — az erdők leltározása sikerrel járt s a számszerű adatok — helyesen értelmezve — hűen tükrözték ezeknek az erdőknek az állapotát. Az Erdőközpont Erdőrendezési Főosztálya mintegy másfél évig dolgozott az erdőleltár adatainak összesítésén.

Maguk az erdőrendezők, akik az akkori erdőigazgatóságokon dolgoztak, csekély számuk miatt alig kapcsolódtak be ebbe a munkába. Országosan a létszámuk legfeljebb 25-re volt tehető, tehát munkaerejük is meglehetősen korlátozott. Az erdőrendezéssel és az erdőrendezőségekkel kapcsolatos állásfoglalás sem alakult még ki. Volt olyan vélekedés, hogy az erdőgazdálkodás már a felszabadulás előtt előfutára volt a szocialista tervgazdálkodásnak, hiszen mindennapos munkáját — legalábbis az üzemtervezett erdőkben — hosszú lejáratú tervek szerint végezte. Azok azonban, akik ezt a véleményt vallották, megfeledkeztek arról, hogy a nemzetgazdaság egyetlen ágában és emellett kapitalista körülmények között nem lehet tervgazdálkodást folytatni. Az erdőrendezés azokban az időkben elsősorban az üzemen belüli (tehát korántsem nemzetgazdasági szintű) tervszerűség megvalósításának eszköze ill. módszere volt. Az üzemen belüli tervszerűséget pedig minden kapitalista üzemben megvalósították, nemcsak az erdőgazdálkodásban.

Mások úgy vélték, hogy az erdőrendezés, az általa készített erdőgazdasági üzemterv korábban egyik eszköze volt annak, hogy az állam a hosszú újratermelési időszakú erdőgazdálkodást megfelelően ellenőrizhesse. Minthogy — mondták — az erdők zöme ugyanannak az államnak a tulajdonába került, amely az ellenőrzést is végezné, felesleges az erdőrendezés, ill. szocialista körülmények között szükségtelen, mert az állami szervek minden körülmények között az állam szándékának megfelelő gazdálkodást folytatnak majd az erdőkben. Mindennek a puszta felvázolása is mutatja, hogy fokról-fokra kellett megtanulni, hogyan lehet szocialista körülmények között — helyenként és időnként ellentétes előjelű érdekeltségi körülmények között — valóban megfelelően erdőgazdálkodni. Hadd tegyük azonban ehhez hozzá azt is, hogy mindez nemcsak az erdőgazdálkodásban volt így, hanem ugyanezeket meg kellett tanulni a népgazdaság többi ágában is.

Az Erdőközpont Erdőrendezési Főosztálya már az erdőleltár összesítésének időszakában foglalkozott a rendszeres erdőgazdasági üzemtervek készítésének a gondolatával is. A megvalósításhoz szükséges feltételek megteremtése azon-

ban — az akkori időszakban — mind személyi, mind anyagi tekintetben lehetetlen volt. Ilyen körülmények között készült el az ún. *ideiglenes üzemtervek* készítésének a programja. A szűkre szabott létszám (1947-ben átlagosan 40 fő, 1948-ban átlagosan 68 fő) nem elégíthette ki egyidejűleg mind a mennyiségi, mind a minőségi követelményeket, tehát az erdőrendezők nem készíthettek elegendő nagyságú területre és ugyanakkor jó minőségben erdőgazdasági üzemtervet. Ennélfogva a minőség rovására kellett engedményeket tenni: lényegében geodéziai munkák nélkül, a pontosabb fatömegbecslés elhagyásával készültek az üzemtervek 1947-ben és 1948-ban. 1949-ben — felismerve a minőségi engedmények folytán jelentkező hibák esetleges súlyos következményeit — az erdőrendezés már végzett a helyszínen is geodéziai munkát (azaz mérték a régi térkép elkészítése óta keletkezett új vonalakat) és a vágásérett faállományok fatömegét pontosabb eredményt adó eljárással becsülték. A helyszínen számbavett adatok mindhárom évben az ideiglenes üzemtervek készítésére kiadott utasításban megszabott mintákba, nyomtatványokba kerültek. Ezek azonban mind az összeállításhoz, mind a gyakorlati felhasználáshoz túlságosan bonyolultak voltak; számuk pedig — a nyilvántartásra rendszeresített nyomtatványokéval együtt — elérte a 24-et. Az ideiglenes üzemtervek közül — eredeti alakjában — csak néhány került ki a gyakorlatba, mert az 1950. évi átszervezés során az erdőgazdálkodó szervezetek területi határait teljesen megváltoztatták, márpedig az üzemtervek területi alapja az addigi erdőgondnokság (erdészet) területe volt.

1950 tavaszán az egyik akkori kormányzati szerv, a Népgazdasági Tanács, az erdőgazdálkodás egész területét tárgyaló határozatában foglalkozott az erdőrendezéssel is, és elrendelte a hosszú lejáratú üzemterveknek az 1951. év végéig való elkészítését a legmodernebb légi fotogrammetriai eljárások felhasználásával. A cél a határozat meghozatalában az volt, hogy szinte országos vita bontakozott ki atekintetben, mekkora az ország erdeinek élőfakészlete és a növedéke, mekkora lehet a tartamosság elvét nem sértő fakitermelés mértéke stb. Érthető tehát, ha az illetékes kormányzati szerv az erdőgazdálkodásnak ezeket a legalapvetőbb problémáit mihamarabb tisztázni ill. tisztáztatni kívánta.

A határozatot azonban az akkori Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főosztályában működő Erdőtervezési Osztály és ennek felügyelete alá rendelt erdőrendezőségek nem tudták végrehajtani, annak ellenére sem, hogy az 1949. évi átlagosan 88 fővel szemben 1950-ben már átlagosan 190 fő, 1951-ben pedig átlagosan 241 fő foglalkozott erdőrendezéssel. A légi fotogrammetriai eljárások gyakorlati hasznosítása ugyanis a honvédség részéről is akkor kezdődött el újra a felszabadulás után s polgári célú hasznosításra nem adtak engedélyt. Ma már — ismerve a légifotogrammetria révén nyerhető előnyöket — megállapítható, hogy a határozat irreális határidőt tűzött ki: akkor sem lehetett volna a megadott időpontra végrehajtani, ha a fotogrammetriai eszközök maradéktalanul rendelkezésre állanak.

Az erdőgazdasági üzemtervek készítése tehát földi módszerekkel folyt, de nem az ideiglenes üzemtervek formanyomtatványainak felhasználásával, hanem a *dr. Magyar János* által kidolgozott módszerrel. Az így elkészült erdőgazdasági üzemtervek külső alakja és tartalma a fiatalabb erdőrendezők előtt is ismeretes, mert minimális módosításokkal ill. inkább bővítésekkel még az 1970. évi felvételű erdőgazdasági üzemterveket is ezen a módon állítottuk össze.

Néhány körülményre itt is célszerű kitérnünk. Az első az, hogy 1950-ben, 51-ben és 52-ben ezek az erdőgazdasági üzemtervek 5 *éves időtartamra* készültek. Ennek okát abban adhatjuk meg, hogy a szakmai körök megítélése szerint

az ország erdeiben azokban az években a mintegy 3 millió bruttó m^3 fakitermeléssel jelentős túlhasználat folyt. A fakitermelés csökkentése nem látszott lehetségesnek, tehát — ha a vélekedés igaz — az erdőgazdasági üzemtervek fakitermelési előírásainál jóval több lesz majd a valóságos fahasználat és ez teljesen új helyzetet eredményez az erdőgazdasági üzemtervben előírtakkal szemben. Az első néhány esztendőben készült erdőgazdasági üzemtervek leltári adatai azonban már azt mutatták, hogy a szakmai vélekedés nem helytálló, sőt az akkorinál nagyobb fatömeg kitermelése is lehetséges. A másik oka annak, hogy 1953-tól 10 évre készültek az üzemtervek, az, hogy az erdőrendezői létszám — zárolás miatt — erősen csökkent 1952 végén és nem nyílt mód arra, hogy az üzemtervek öt év leteltével megújíthatók legyenek.

A legfőbb törekvésünk ezekben az években az volt, hogy összevontan, tehát statisztikai részletezés nélkül, minél hamarabb teljes áttekintést kapjunk az élőfakészletről, a növedékről, a vágásérettségi viszonyokról és — mint legfontosabbról — a tartamosan kitermelhető fatömegről. Miután az áttekintés az összevont adatok felett lehetővé vált és megállapíthattuk, hogy az ország erdeiben — egészében — nem folyik túlhasználat, a szakmai közvéleményben újabb aggály merült fel. Úgy vélték, ha egészében nem is, de egyes fafajokban és különösen ezek mageredetű faállományaiban esetleg túlhasználat folyhat, s ez — ha mennyiségileg nem is — de minőségileg veszélyezteti a jövő erdeit.

Minthogy az alapadatok rendelkezésre álltak, a fafajok és a legfőbb fafajok esetében az eredet szerinti statisztikai kimunkálást is elvégeztük ill. elvégeztettük. Itt említem meg, hogy — bár közben több év telt el — a szakmai vélemény újabb aggályt termelt ki: úgy vélték, hogy ugyanannak a fafajnak egyazon eredetű faállományaiból csak a jobbakat termelik ki az erdőgazdaságok, tehát a faállományok átlagos minősége ily módon romlik. Ennek az aggálynak az indokolt vagy indokolatlan voltát igyekeztünk tisztázni azzal, hogy a használatra besorolt faállományokat három kategóriába (jó, közepes, gyenge) soroltuk. Megjegyezhetjük, hogy az ezzel kapcsolatos aggály az ötvenes és a hatvanas években nem volt megalapozott; a hetvenes években azonban — a szabályozó rendszer hatására — a véghasználat a jobb faállományok irányába tolódott el. Erre egyébként módot ad az is, hogy a legfőbb erdőgazdálkodó szerv nem hajt végre akkora véghasználatot, amekkorára az erdőgazdasági üzemterv ill. az erdő állapota módot adna. Nyilvánvaló tehát, hogy a lehetségesnél kisebb véghasználat inkább a jobb állományok irányába tolódik el. Szükséges még annak a megemlítése is, hogy az ötvenes években és a hatvanas évek első felében szinte kizárólag csak az állami erdőgazdasági erdők üzemtervezésére nyílt módunk. Ennek oka az, hogy a többi erdő tulajdoni és használati viszonyai rendezetlenek voltak. Magukban az állami erdők nagy tömbjeiben is adódtak olyan parcellák, amelyek osztatlanul tartoztak állami, termelőszövetkezeti és egyéni tulajdonba részarány alapján.

Az erdőrendezés feladatai, funkciói alapvetően 1954-ben bővültek először azzal, hogy kialakult az *erdőrendezési felügyelői szervezet*. Ez a szervezet azt kapta feladatául, hogy az erdőgazdasági üzemtervek szerint való gazdálkodást ellenőrizze és — helyszíni ellenőrzés alapján — vezesse az üzemterv nyilvántartását. Egészében véve némileg ellentmondásos megoldás volt (és ma is az), hogy valamely szervezet által készített tervek szerint való gazdálkodást ugyanaz a szervezet ellenőrizze. Az ellentmondás lehető legnagyobb mérvű enyhítése érdekében számos központi intézkedést tettünk (pl. a felügyelőségeknek csak az adminisztációja tartozott az erdőrendezőséghez, mert feladataikat a központból kapták és ellenőrzésük is innen történt). Kétségtelen tény, hogy a korábbi erdőművelőkből kialakult felügyelői szervezet jelentős mértékben segítette az

üzemtervek szerint való gazdálkodás fegyelmét és egyidejűleg jelentősen hozzájárult ahhoz is, hogy az erdőgazdasági üzemtervek minősége egyre jobbá váljék. Itt mondhatjuk el, hogy 1968-ban — tizennégy év tapasztalatainak felhasználásával — az ország összes erdejére ki tudtuk alakítani az átszervezett állami erdőrendezőségek szakfelügyeleti tevékenységi körét.

Időközben egyre indokoltabbá vált, hogy az erdőrendezőségek ne csak az állami erdőkre, hanem az ország összes erdejére készítsék az erdőgazdasági üzemterveket. Ezt írta elő az 1961. év végén megalkotott erdőtörvény is. Az üzemtervezhetőség feltételeit azonban meg kellett teremteni. Erre különös jó alkalmat adott az 1959—1961 közötti időszak, amikor véglegesen és — ahol mód volt rá — az egész országban kialakultak a mezőgazdasági nagyüzemek, a termelőszövetkezetek. Minthogy az arra vonatkozó jogszabály értelmében a termelőszövetkezetbe belépő parasztnak be kellett vinnie a közösbe az erdejét is, a magántulajdonban és egyben egyéni használatban levő erdők területe ebben az időszakban zsugorodott minimálissá.

A hatvanas évek első felében az erdők kezelési és használati viszonyainak rendezését ugyan a megyei tanácsi és a földrajzi igazgatási szervek irányították elvileg, a valóságban azonban a munka zömét az erdőrendezőségek üzemtervezői végezték. Ez a munka kiválóan sikerült és megfelelő bizonyítéka volt a benne résztvevő erdőrendezők, végül is az egész szervezet politikai érettségének is. Több esetben érte szó az erdőrendezés házatáját amiatt, hogy ezekben az években kevés üzemtervet készített. Ez valóban így van, de ha üzemtervezéssel foglalkoztak volna, nem pedig az erdők kezelési és használati viszonyainak a rendezésével, akkor az ország erdei egyharmadában ma sem lennének meg az üzemtervezhetőség feltételei.

1965-ben a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság széles körű vizsgálatot folytatott az Országos Erdészeti Főigazgatóság munkaterületén, az erdőgazdálkodásban és az elsődleges fafeldolgozásban. A vizsgálat megállapításairól a KNEB jelentésben tájékoztatta a Kormányt és javaslatot tett az észlelt hiányosságok megszüntetésére. A Kormány határozatának egyik pontja úgy rendelkezett, hogy *1975 végéig az ország összes erdejére érvényes üzemtervet kell az erdőrendezőségnek készítenie.* Az 1966-tól meggyorsított munkához az erdőrendezés létszámban és anyagiakban jelentős erősítést kapott. Foglalkozott e feladat végrehajtásával a volt Országos Erdészeti Főigazgatóság Kollégiuma és az üzemtervek készítésére két szakaszt alakított ki: 1966—1970 között el kell látni az ország összes erdejét üzemtervvel — tekintet nélkül arra, hogy azok egy része lejárt lesz; 1971—1975 között a munkát úgy kell folytatni, hogy az időszak végére a kormányhatározat erre vonatkozó pontja maradéktalanul teljesüljön. Amint az ismeretes, a részhatáridőre a feladatot teljesítették az erdőrendezőségek, s most — a végső határidő lejárta előtt közvetlenül — a terv teljesítése ill. a feladat teljes végrehajtása biztosított. Mindebben jelentős szerepe volt ill. van az erdőrendezőségek jó munkájának és annak a technikai fejlesztésnek ill. fejlődésnek, amely ezen a területen bekövetkezett.

1968-ban a gazdasági mechanizmusban elrendelt változás az egész népgazdaságot, tehát az erdőgazdálkodást is közelről érintette. Az erdőrendezőségek szervezetét — amely lényegében mindmáig változatlan azóta is — 1968-ban alakítottuk ki. Feladatkör-bővülés azóta egyetlen tekintetben, a természetvédelmi feladatok egy részének az erdőrendezőségekhez történt átcsoportosításával következett be. Mindez arra enged következtetni, hogy — legalábbis alapjaiban — sikerült olyan szervezetet kialakítani, amely szakmailag magas színvonala mellett politikailag is stabil, mely az érdekelt poltikai és szakmai szervekkel ki tudott alakítani olyan kapcsolatot, hogy ez az erdőgazdálkodás ügyét — a

népgazdaság általános érdekeinek megfelelően — előbbre vigye. Nem hibátlan sem a szervezet, sem mi, akik a szervezetet alkotjuk és abban évek óta dolgozunk. Mégis meggyőződéssel mondhatjuk, hogy az erdőrendezőségek felszabadulás utáni és ezen belül az utolsó hét esztendős tevékenységének egyenlege is határozottan pozitív. Ebben az időszakban nőtt az erdők üzemtervezettsége, nőtt az ellenőrzés intenzítása, de nőtt az ország erdeinek területe és a lábon álló faállományok mennyisége, javult az élőfakészlet összetétele stb. Mindebben jelentős az erdőrendezőségek munkájának hatása. Ugyanakkor problémák mutatkoznak a fiatal faállományok gyérítésében, a véghasználatok minőségi összetételének alakulásában, az erdőfelújítások mennyiségi mértékében, az erdősítések fafajösszetételében. Ebben is része van az erdőrendezésnek amellett, hogy ezeknek a hibáknak a felszámolásához több eszközt, több fegyvert kell az erdőrendezőségek ill. a hatósági feladatokat ellátó, elsősorban tanácsi szervek kezébe adni.

Az üzemtervkészítés — amint arról szó esett — jó ütemben folyik. 1971-től kezdve bővült azoknak az adatoknak a köre, amelyeket az üzemterv tárgyal és ezzel egyidőben megváltozott az üzemtervek formája is. E lényegi változások mellett — ma még alig megbecsülhető módra — alkalom nyílt és ezzel egyre kiterjedtebben élünk is, hogy a helyszínen számbavett adatokat számítógépekkel vigyük az üzemtervbe. Hasonló jellegű technikai fejlesztés ment végbe — némi fáziselőnnyel — a geodéziai munkákban a légifényképek egyre nagyobb arányú felhasználásával.

Az üzemtervek mai formája, a készítés mai módja — amelyet az Erdőrendezési Főosztály és az ÁEMI alakított ki — jelentős állomás azon az úton, amelyen az erdőrendezés, — ezen belül — az üzemtervkészítés halad. Az üzemtervkészítés mellett az üzemtervek szerint való gazdálkodás ellenőrzése a feladat, amelyet még tovább kell javítanunk. Ez — figyelemmel arra, hogy az ország összes erdejében és fásításában kell végezni — nem kis munka. Különösen nagy gond azokban az erdőkben, amelyek szakemberrel hiányosan vagy egyáltalán nem rendelkeznek. Így pl. a termelőszövetkezeti erdők jelentős részében a szakmai felügyelet egyben patronálási feladatokkal is jár. Felügyelői szervezetünknek meg kell találnia a helyes arányokat az egyes erdőgazdálkodó szektorok tevékenységének ellenőrzésében: nem feltétlenül az erdőterület nagysága a döntő abban, melyik erdőre mekkora időt kell szánni.

Felügyelőségeink munkáját, dolgozóinak lekötöttségét — sajnos — sokan nem ismerik eléggé és hajlamosak felületi jelenségek vagy elfogultságot tükröző tájékoztatások alapján állást foglalni. Pedig az erdőfelügyelőségeknek különben is csúcsidőszakokkal járó munkaidőfelhasználása még azzal is nehezebbé vált ill. válik, hogy a múltban is, és várhatólag a jövőben is számos olyan feladatot kellett ill. kell megoldaniuk, amelyek nem voltak előre láthatók. Ilyen volt a múltban pl. az erdőtelepítési lehetőségek felmérése (a távlati tervezés céljára), az üdülési — pihenési igények számbavétele ill. tervezése; az V. ötéves terv fakitermelési és erdőfelújítási előírásainak kimunkálása; a termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás fejlesztési irányelveinek kidolgozása; nyárfaállományok számbavétele és a kitermelési lehetőségek megállapítása stb. Mindemellett jelentős feladatokat kaptak a már említett természetvédelmi munkák ellátásával és — újabban — jelentős környezetvédelmi és üdülési teendők megoldásában. A tapasztalatok alapján megítélhető, hogy a szervezet e megbízásoknak magas színvonalon eleget tudott tenni. Hasonló feladatok nyilván jelentkeznek a jövőben is: ilyen lesz pl. a csemetetermelés és felhasználás koordinálása, a karácsonyfatermelés egyes feladatainak elvégzése a zök-

kenőmentes ellátás érdekében. Ezek mellett szép számmal adódhatnak olyan munkák is, amelyeknek felmerülése ma még nem látható előre.

A jövő legfontosabb teendői röviden az elmondottakban foglalhatók össze.

*

Nyilvánvaló, hogy ezeket a feladatokat az erdőrendezőségek csak akkor láthatják el helyesen, hogyha szakmai felkészültségük magasfokú politikai képzettséggel és ennek megfelelő magatartással párosul. Amint arra már utaltunk, az illetékes politikai, mozgalmi és hatósági-igazgatási szervekkel, nemkülönben az ellenőrzött gazdálkodó szervekkel olyan elvi alapokon nyugvó kapcsolatot kell kialakítaniuk, amely biztosítéka az egyre eredményesebb munkálkodásnak az erdőgazdálkodás fejlesztése, a népgazdaság erősítése érdekében. Az erdőrendezési szervezetet nem szubjektív elképzelések alakították ki, hanem az objektív szükségszerűség alakította és — időnként — formálta olyanná, hogy a változó feladatok sodrában következetesen helyt tudjon állni.

Ahogyan eddig is, a jövőben is nagy lesz a szerepe az erdőrendezésnek abban, hogy az erdőgazdálkodás irányításához szükséges direkt és indirekt eszközök ill. módszerek kialakíthatók legyenek, tehát az erdőrendezőségek számbavegyenek, ellenőrizzenek és adatokat szolgáltassanak. A helyesen értelmezett stabilitást — amely nem jelenthet merevséget — az erdőrendezésnek kell képviselnie; ugyanakkor alkalmazkodnia kell minden olyan újhoz, amely az ügyet előre viszi. Sőt, az alkalmazkodás nem is elég. A fejlődés, a fejlesztés előfutárának kell lenni, hogy az egyre bonyolultabb feltételek között eredményesen megállják helyüket az egyes emberek, s révükön az egész szervezet. Az eddigi tapasztalat azt mutatja, hogy az erdőrendezőségek dolgozói erre képesek.

1. ábra. Az üzemterv készítő brigád a terepen

Dr. Solymos Rezső, az ERTI Fenyőtermesztési Főosztályának vezetője: *Fatermési és faállományszerkezeti kutatásaink eredményeinek hasznosítása az erdőrendezésben*

A korszerű erdőrendezéshez az erdőgazdálkodás egészét átfogó, széles körű ismeretekre és az ismeretek állandó bővítésére van szükség. Az erdőrendezési tevékenység színvonalának növelése csak a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazása útján valósítható meg. Az egyes országok erdőrendezési gyakorlata részben az illető ország erdészeti kutatását is fémjelzi.

Az erdőrendezés a XV. század táján fakészlet becslésekkel és a kitermelésre kerülő fatömeg meghatározásával kezdődött. Ebből a viszonylag szűk körből terebélyesedett ki az a komplex feladatsor, amely napjainkban a termőhely feltárástól az erdőfeltárásig, az erdőterület felmérésétől az ökonómiai problémákig az erdőgazdálkodás főbb tényezőit kell, hogy magábafoglalja. Méltán állíthatjuk azt is, hogy az erdőrendezés az erdészet-tudományok átfogó, alkalmazott tudományává, az új kutatási eredmények egyik legfontosabb realizálójává és ebben a minőségben az erdőgazdaság-fejlesztés alaptényezőjévé vált.

Az erdők fatermésének és szerkezetének, valamint a kitermelhető fatömegnek a megállapítása az erdőrendezés legősibb és legfontosabb tevékenységéhez tartozik. Ugyanezt mondhatjuk el a jelen és várhatóan a jövő erdőrendezési feladatairól is. Mindezek keretében jelentősek azok a változások, amelyek az adatgyűjtés kiszélesítését, módszereit és feldolgozásának megbízhatóságát illetően mennek végbe.

Mondanivalóm lényege éppen azt a kutató munkát érinti, amellyel erdeink jelenlegi előfakészletének és várható fatermésének, valamint a tartamosan kitermelhető fatömegnek, továbbá az erdők elsődleges rendeltetésének megfelelő faállományszerkezetnek a kialakítását kívántuk szolgálni. Ez a tevékenység egyszersmind az erdőrendezés fejlesztését is szolgálta.

A fatermési, a faállományszerkezeti és az erdőnevelési kutatások az elmúlt harminc év folyamán sokoldalúan járultak hozzá üzemtervezésünk színvonalának emeléséhez. A felszabadulást követően *Fekete Zoltán* munkásságának köszönhető az állományszerkezeti és fatermési kutatás beindítása. Hazai bükk fatermési vizsgálatainak eredményeit, valamint a témát átfogó Erdőbecsléstan című könyvét az ötvenes évben publikálta. Közben minden alkalmat felhasznált arra, hogy a hosszúlejáratú erdőnevelési és fatermési kísérleti területek létesítését, valamint a szükséges kutatási szervezet kiépítését szorgalmazza. Ebben az időszakban jelent meg az OEF Erdőrendezési Utasítása és beindult a 10 évre szóló üzemtervek készítése. A munka folyamán kitűnt, hogy erdőrendezőink számára nem állnak rendelkezésre megfelelő hazai fatömeg és fatermési táblák. *Magyar János* az üzemtervi adatokból levezette állományalkotó fafajaink magassági szórásmezejét és kimutatta azt, hogy a *Greiner*-féle fatermési táblák miért nem felelnek meg a gyakorlat követelményeinek. Közben *Sali Emil* „Az Erdő" hasábjain is rámutatott a hazai fatömeg és fatermési táblák szerkesztésének sürgősségére. Hivatali vonalon pedig jelentős támogatást nyújtott az ide vonatkozó kutatások beindításához és folytatásához.

Az ERTI-ben 1961-ben *Keresztesi Bélától* kapott megbízás alapján építettük ki munkatársaimmal az Erdőművelési és Faterméstani Osztályt és kidolgoztuk kutatási programunkat. Ebben a munkában jelentős segítséget kaptam *Birck Oszkár, Kiss Rezső, Márkus László, Sopp László* és *Tallós Pál* egykori munkatársaimtól, akik vállalták e munkával járó sok fáradozást és tudásuk legjavával szolgálták *Kaán Károly, Fekete Zoltán* elgondolásainak megvalósítását. Munkánkba a későbbiek folyamán bekapcsolódott *Béky Albert, Faragó Sándor, Hajdú Gábor, Kovács Ferenc* és *Mendlik Géza*.

A kutatási szervezet kialakításakor hármas céllal kezdtük a munkát:

1. Fatömegtáblák szerkesztése a hazai faállományalkotó fafajokra.
2. Fatermési táblák szerkesztése a fő faállományalkotó fafajaink elegyetlen, egykorú állományaira.
3. Korszerű erdőnevelési irányelvek és eljárások kidolgozása, továbbá a velük kapcsolatos állományszerkezeti tényezők meghatározása.

A felsorolt három célkitűzés teljesítését két könyv igazolja, amelyek összeállításában kutatóink résztvettek. Az egyiket *Sopp László* szerkesztette az új hazai fatömeg és fatermési táblák gyakorlati hasznosítása érdekében. A másik könyv *Danszky István* szerkesztésében jelent meg Erdőművelés címmel. Ezek tartalmazzák tíz év erdőnevelési, faállományszerkezeti és fatermési kutatásainak eredményeit, az ERTI-ben általunk szerkesztett fatömeg és fatermési táblákat, továbbá az erdőnevelési tájékoztató jellegű táblázatokat, amelyek a nevelővágásokra és a főbb állományszerkezeti tényezőkre nyújtanak eligazítást. Itt kell megemlékezni a grafikus fatermési táblákról is, amelyeket az ERTI Fatermési Osztályán készült numerikus fatermési táblák adataiból dolgoztak át az ÁEMI munkatársai.

2. ábra. Nem veszít jelentőségéből a földi mérés

Ez a rövid felsorolás egyrészt megkönnyítette beszámolóm összeállítását másrészt bizonyítékul szolgál arra, hogy:

— az erdőnevelési és faterméstani kutatás érdekében kialakított szervezet képes volt a hazai erdőgazdálkodás követelményeinek megfelelő és nemzetközileg is elismert kutatási eredményeket viszonylag rövid időn belül létrehozni,

— a gyakorlatban az erdőrendezőség hasznosította először a kutatási eredményeket,

— a jövőben tovább kell fejleszteni az együttműködést az erdőrendezőségek és a faterméstani kutatás között, hogy az elmúlt időszak eredményeit tovább növeljük.

Ez utóbbi megállapítás kiemelése azért is szükséges, mert a faterméstani kutatás egységes szervezete, az ERTI-n belül tíz éven át működő tudományos osztálya 1971-ben megszűnt, két részre osztották. Jelenleg a faállományszerkezeti, az erdőnevelési és a faterméstani kutatás az 1961—1971 közötti időszaknak megfelelő átfogó irányítással nem rendelkezik.

Az erdőrendezési munkát segítő kutatási eredmények összefoglaló ismertetése után *részletkérdésekre* térek még ki, amelyek meggyőződésem szerint a következő időszak munkájában is jelentősek lesznek.

A fatermési, a faállományszerkezeti és az erdőnevelési kutatás alapját azok

a hosszúlejáratú kísérleti területek képezik, amelyek száma hazánkban már 1971-ben meghaladta a 2000-et. Ezeket az egész országot behálózva a fő állományalkotó fafajok jellemző előfordulási helyein létesítettük normál állományokban. Közülük számos területen a 10 és a 15 éves újrafelvétel folyik, amelynek eredményeként:

— ismételten ellenőrizzük a közzétett új fatermési tábláinkat és szükség esetén módosítjuk őket,
— adatsorokat szolgáltatunk a különböző növedékekre vonatkozóan,
— kidolgozzuk a programozott fatermesztést és ennek keretében a különböző fatermelési rendszereket.

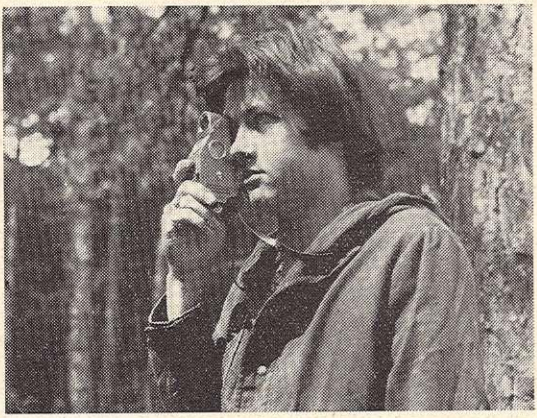

3. ábra. A relaszkóp már nélkülözhetetlen segédeszköze a rendezőnek

Az első kiértékelések azt mutatják, hogy:

1. A kiadott új fatermési táblák adatsorai általában jók, idősebb korban azonban várható, hogy némileg növelni kell majd a magassági, a körlap és a fatömeggörbék emelkedésének tendenciáját. Szakszerű kezelés mellett tehát a zavartalanul növekvő állományok fakészlete idősebb korban a fatermési táblákban szereplőknél valamivel több is lehet. A gyakorlat részéről esetenként jelzett problémákat megvizsgáltuk. Ezek zöme a fatermési táblák nem megfelelő alkalmazásából fakadt. A különböző észrevételek munkánkat segítik, ezeket mindig köszönettel fogadjuk.
2. A folyónövedékkel kapcsolatban a kísérletek meglepő adatsorokat hoztak. Eszerint jelentős számban találhatók olyan erdei és lucfenyő állományok, amelyek folyónövedéke a kulmináció idején a 18—28 m^3/ha-t is eléri. Jó termőhelyen álló lombos fafajok közül a bükknek 80—100 éves korban még 10—15 m^3/ha folyónövedéke lehet. A kísérleti adatokat a többi fafajra is hasonlóan folytathatnám. A kutatás során ezért egyre inkább igazolható, hogy a növedékvizsgálatokat a korábbiaknál nagyobb kapacitással célszerű végezni. A következő időszakban a növedékkel kapcsolatos kérdéskomplexum alapjait a gyakorlatban és a kutatásban egyaránt rendezni kell. Ismereteink ezen a téren esetenként hiányosak. Ezért az oktatás, a továbbképzés keretében az eddiginél nagyobb súllyal célszerű e témával foglal-

kozni. Nemzetközi összehasonlítás esetén úgy tűnik, hogy a növedék alkalmazása, ismerete és kutatása terén bizonyos fokú lemaradásunk van.

3. Kísérleteink kiértékelésekor az is kitünt, hogy rendelkezünk már azokkal az alapadatokkal, amelyek a programozott fatermesztéshez szükségesek. A korábbi években többször utaltam már arra, hogy ezek a programok erdőrészletekig lemenő bontásban tartalmazzák a termelési célkitűzéseket, továbbá időrendben a soron levő munkát és az elérhető fatermést a hozadékkal együtt. Gyakorlatilag tehát egy lineáris programról van szó. Ehhez az elmúlt években elkészítettük több fatermési tábla méretcsoport táblázatát valamint a súly fatermési táblákat is, amelyek a megtermelt biomaszsza súlyát mutatják ki méret szerinti megoszlásban. A fatermés strukturális megoszlásának kidolgozásával a hasznosítás fejlesztéséhez is alapadatokat szolgáltatunk. Itt említem meg azt, hogy a fatermési táblákhoz elkészítettük az erdeifenyő, a feketefenyő és a lucfenyő állományokra vonatkozóan az értékszám táblázatokat, amelyek az egyes faállományok értékeléséhez alapnormatívákként szolgálhatnak. Ezek forintosítására időszakonként meg lesz a lehetőség. A növedék értékszám-sorok kidolgozása az optimális vágáskor megállapítását segíti majd elő.

Befejező gondolatként szeretnék ezek után kiemelni néhány újabb feladatot, amelyeket erdőrendezőségünknek a kutatási eredmények nyomán megoldásra javasolok. Ezek a feladatok elsősorban a programozott fatermesztés, a fatermelési rendszerek bevezetéséből fakadnak. A jövő erdőgazdálkodása az iparszerű termelési módszerek kidolgozása és célszerű alkalmazása nélkül feladatait megoldani nem tudja. Ennek keretében a *természet erőinek maximális hasznosításával* a biológiai szempontokat úgy kell érvényesíteni, hogy a munkafeladatok *koncentráltan* jelentkezzenek, a gépeket szélesebb körben lehessen alkalmazni, az erdők az elsődleges rendeltetésnek növekvő hatékonysággal feleljenek meg.

Mindezek érdekében:

— Mielőbb célszerű lenne elkészíteni az erdőterületek termőhelytérképét és ezek figyelembevételével *új céllal és tartalommal* lehetőség szerint 500—600 ha körüli *üzemrészleteket* kialakítani, amelyek egy-egy esztendő koncentrált munkafeladatainak színhelyéül szolgálnának. Átlagosan így 5—6 ezer ha-os erdészetek kialakítása esetén mintegy 10 évenként kellene ugyanarra az üzemrészletre visszatérni. Az újszerű üzemrészletek területét és a visszatérési időt természetesen a fafajösszetétel, a domborzati viszonyok és egyéb tényezők határozzák meg, illetve módosíthatják.

— A szükségletek és a lehetőségek optimális egybevetése alapján helyes lenne a termelési célkitűzéseket az eddigieknél konkrétabban erdőrészletekig meghatározni, azokat az üzemtervekben is szerepeltetni és ennek figyelembevételével a termelési programot kialakítani.

— A nevelővágásokra vonatkozó feladatokat is tovább célszerű az üzemtervekben részletezni lehetőség szerint az erdőrészletekben az üzemtervi időszak végére elérni kívánt optimális hektáronkénti törzsszám feltüntetésével. Mindez a kitermelésre előírt előhasználati fatömegre vonatkozóan is jobb eligazítást nyújthat.

A felsorolt néhány gondolat *csak egy részét* képezi az újabb feladatoknak, amelyeket véleményem szerint erdőrendezőségeinknek meg kell majd oldani.

Elismerésre méltóan nagy eredményekről adhat számot hazai erdőrendezésünk az elmúlt harminc évet illetően.. Ez egyúttal a továbbfejlesztés alapját is

jelenti, amelyhez jól felkészült szakember-gárda áll rendelkezésre és amelynek a szolgálatában kell a jövő fatermési és faállományszerkezeti kutatásait is végezni.

Németh Ferenc, a MÉM—ÁEMI Fotogrammetriai Osztály vezetője: *Erdészeti fotogrammetria 1960—1975*

Az erdészek Magyarországon fotogrammetriával régtől fogva foglalkoznak. Üzemszerű termelés azonban csak az 1960. évben alakult erdőrendezőségi fotogrammetriai részlegben indult meg. Az indulásról és az első eredményről „Az Erdő" 1965. márciusi számában számoltunk be. Majd az 1968. decemberi szám „Az erdészeti fotogrammetria időszerű kérdései" című előadás szövegét közölte. A „Tájoló" 1973.. évi 2. számában az Állami Erdőrendezőségek Műszaki Irodája, ezen belül a Fotogrammetriai Osztály is bemutatkozott az erdőrendezési szervezetnek.

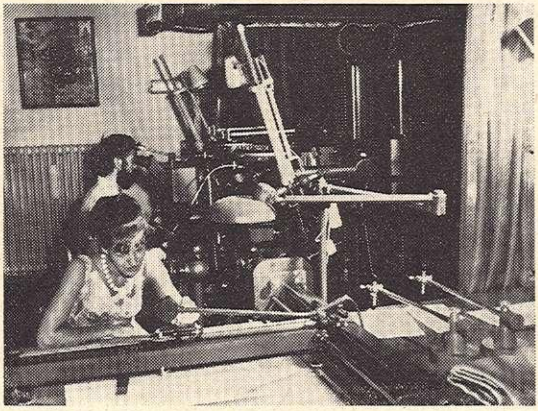

4. ábra. Térképkészítés sztereoplanigráffal

Beszámolómat a már említett 1965. évi visszapillantás utolsó bekezdéséhez kapcsolódva kezdem meg. Az 1965. évben szükségesnek ítélt műszer-beszerzések 1965—1967 folyamán mind megtörténtek. A MÉM épületben folyt födémcsere során az 1,5 tonna súlyú sztereoplanigráfunkhoz megfelelő helyiséget sikerült kialakítani, s a fotolaboratóriumunkat is terveink szerint építették át. Így az elhelyezésünk, ha kissé zsúfoltan is, de 1972 őszén megoldódott. A műszerek kezeléséhez szükséges személyzet felvétele és betanítása is megtörtént. Úgy látszik azonban, hogy az folyamatos munka lesz. Ugyanis az elmúlt 10 év során kilenc munkatársunk távozott el egyéb intézményekhez, nyugdíjba, s ezek helyett újakat kellett felvenni, betanítani. Végeredményben arról számolhatok be, hogy a folyamatos munka végzésének 1965. évben leírt szükséges feltételei teljesültek.

Így a rendszeres erdészeti fotogrammetriai munkának részünkről nincs akadálya. Nehézségek a légifényképek beszerzése körül vannak. Csak ez év végére alakul úgy a helyzet, hogy a légifénykép-ellátás zökkenőmentes legyen. Az erdészeti célú légifényképezés-megrendelés mennyiségének a költség szab határt. Mintegy 2000 felvétel az a mennyiség, amelyet költségvetésünkből fedezni tudunk (1968—1974 átlaga 1998 db). A megrendelt légifényképekhez, ha késéssel is, de hozzájutunk. Természetesen az erdészeti célú légifényképezések

5. ábra. Légifénykép-párok kiértékelése sztereotoppal

nem fedezik minden igényünket, ezért kölcsön fényképanyagokat is beszerzünk. A kettő együtt hivatott biztosítani az üzemtervezéshez a szükséges légifényképeket. Azonban ebből a két forrásból sem tudunk minden üzemtervezésre kerülő erdőhöz légifényképeket adni. Ennek több oka van. Nincs mindenütt olyan repülés, amelyet fel lehet használni munkánkhoz. A hiányzó területek lefedéséhez jóval több, mint 2000 felvételre lenne szükség. Így a leggazdaságosabban igyekszünk kihasználni az erdészeti célú légifényképezést. A nagy területeken szétszórt erdők természetesen kimaradnak. A két forrásból beszerzett légifényképek mennyisége nagy általánosságban évenként azonosnak mondható. A jó kihasználtságot az összevont üzemtervezéssel kell fokozni.

A légifényképeket az erdőrendezők főként *térképkészítésben* hasznosítják. A térképkészítésnél síknak tekinthető terepen légifénykép-átrajzolókkal saját maguk dolgozzák fel a légifényképeket. Domborzatos, magasságkülönbségekkel bíró terep légifényképeit különleges, térhatást biztosító műszerekkel lehet csak térképkészítés céljára felhasználni. Ilyen műszerünk négy darab van az osztályon, s ezekkel az erdőrendezési kirendeltségek számára dolgozunk.

Fotogrammetriai tevékenységnek számít a *fotointerpretáció* is. Magyarra fordítva fénykép-értelmezés. Ezen a téren néhány kísérleti munkát végeztünk. Azt igyekszünk megtalálni, hogy adottságaink között milyen fotointerpretációs eljárások végezhetők el üzemszerűen. Sokat olvashatunk külföldi szaklapokban fotointerpretációs módszerekről, de ezek vagy kísérleti jellegűek, vagy pedig a miénktől teljesen eltérő körülmények szülöttei. Ezért a külföldi fotointerpretációs híreket nagyon meg kell szűrni és elsősorban a körülményeket, feltételeket kell tisztázni, mielőtt propagálásukba kezdenének. Mivel nálunk az üzemtervezők minden erdőrészletbe kijutnak, földi fatömeg meghatározást végeznek, más természetű fotointerpretáció iránt jelentkezik az igény, mint például Kanadában. A fotogrammetriai osztályon a módszerek kidolgozása folyik. Vizsgálataink közül a lényegesebbekről írásban is beszámoltunk. Néhányat itt is megemlítek: fotogrammetriai műszeres famagasság-meghatározás; színes légifényképek alkalmazása erdőleírásnál; ártéri faállományok jellemző adatainak légifényképekről való meghatározása; havas fényképeken vadszámlálás; termőhelyfeltárás légifényképek alkalmazásával.

A fotolaboratórium feladata a különböző *térképek kisebbítése, nagyítása.* Zömmel kataszteri térképeket (1 : 2880, 1 : 2000, 1 : 4000) kisebbítünk 1 : 10 000

A fotogrammetriai munka alakulása

Év	Erdészeti megrendelésű légifénykép	A fotólaborban készült kontakt légifénykép másolat	Hasznos erdőterület az üzemtervezéshez felhasznált légifényképeken		Fotogrammetriai térképkészítés	Megjegyzés
	db		ha	az évi üzemtervezés %-a	ha	
1963	—	—	—	—	2 000	
1964	125	—	—	—	4 600	
1965	506	—	—	—	7 000	
1966	605	605	5 000	3	—	helyiség átépítése,
1967	1051	3617	15 000	10	7 250	légi háromszögelés
1968	2079	4451	44 000	26	48 000	
1969	1710	4493	69 750	39	37 900	
1970	1980	4788	84 400	45	42 100	
1971	2866	3626	107 350	60	60 600	
1972	1074	4110	126 400	68	45 300	
1973	1891	4191	130 693	71	49 400	
1974	2386	3578	127 165	71	49 900	
1975 (terv)	2000	4000	160 000	85	49 000	

és üzemi térképeket 1 : 20 000 vagy 1 : 25 000 méretarányra. Ezenkívül egyéb térképeket, táblázatokat is kisebbítünk. Többször előfordul 1 : 2880 méretarányú térkép 1 : 2000 méretarányra való nagyítása is. Ilyen természetű fényképészeti munkákat összességében évi átlagban 5000 db körül szoktunk készíteni.

Bár nem fotogrammetriai munka, osztályunk 1964. évtől *kartográfiai* tevékenységet is folytat. A fotogrammetriai úton készült térképek közül a különleges célt szolgálók nyomdai sokszorosítása iránt megnyilvánuló igényt elégítjük ki. Első ilyen termékünkről (Visegrád—Fellegvár—Nagyvillám M = 1 : 2000) már 1965. évben megemlékeztünk. Majd „Az Erdő" 1968. januári számában „Elkészült az első új típusú üzemi térkép" címen hírt adtunk az üzemi térképek (M = 1 : 10 000) több színnyomású nyomdai sokszorosításáról. Ez a munka 1—2 kiemelt erdészetnél jól bevált, üzemszerűen mégsem tudjuk csinálni a nagy időigényesség és a szűk kapacitás miatt.

Az 1 : 500 000 méretarányú országos erdészeti szervezeti térképekből eddig négy kiadást készítettünk a változások miatt. Az 5. kiadást 1976. január 1-i állapottal 1975. év folyamán tervezzük elkészíteni. Az erdőrendezőségek nyomdai igényeinek kielégítését is mi szervezzük meg szolgáltatási feladataink keretében. Az üzemi térképek sokszorosítása egyszínű nyomással történik. Újabban komoly igény jelentkezik az 1 : 20 000 méretarányú üzemi térképek nyomdai úton történő sokszorosítása iránt. Egyes erdőrendezőségek 1 : 100 000 méretarányú áttekintő térképének nyomdai sokszorosítását is elvégeztettük.

Terveink között a fotogrammetria terén a légifényképeknek időben történő beszerzése a legfőbb törekvésünk. Ehhez az erdőrendezési kirendeltségek évi munkaterveit 2—3 évre előre szükséges ismerni. Az előre megállapított évi

6. ábra. Adatrögzítés 80 oszlopos lyukkártya-készítő gépen (Schubert Antal felvételei)

munkaterületek a kirendeltségek területeinek lehetőleg 1/10-t öleljék fel. Ebben az esetben a fotogrammetriai térképkészítés időben elvégezhető. A fotogrammetriai osztály el tudja végezni azokat az interpretációs méréseket is, amelyeket célszerű hazai viszonyok között megcsinálni. Ezzel a légifényképek teljes tartalmi feldolgozását tudjuk elérni.

Sürgősen meg kell oldani a *térképek nyomdai sokszorosítását.* A mai helyzet nem mondható sem rossznak, sem jónak. De a növekvő igényeket csak a biztosra vehető nyomdai kapacitás előre lekötésével lehet kielégíteni. Ez pedig anyagi áldozatokkal jár.

Ubitz Gyula, a Miskolci Állami Erdőrendezőség igazgatója: *Az üzemtervezés és erdőfelügyelet története Borsodban.*

Az Erdészeti Vadászati Faipari Lexikon szerint az erdőrendezés „olyan hosszabb időre ... érvényes terv ... készítése, mely megszabja, hogy az erdő rendeltetése ... szerint milyen munkát kell abban végezni, hogy az élőfakészlet bővített újratermelése és a népgazdaság szükségleteinek egyre nagyobb mértékű kielégítése biztosítva legyen".

Ilyen jellegű erdőrendezésről csak a XIX. század elejétől kezdve beszélhetünk területünkön. A régebbi időkben az erdők használatát az erdőrendtartások szabályozták. Ezek a királyi, uradalmi, városi erdőrendtartások az üzemtervek őseinek tekinthetők, annak ellenére, hogy azok, főleg a XV—XVII. században csak tilalmi rendelkezéseket tartalmaztak.

Az országos jelentőségű Constitutio Maximiliana, a Miksa-féle erdőpátens a királyi bányaváros, Telkibánya erdeire is vonatkozott, így területünkön ez volt az első, erdőgazdálkodást szabályozó utasítás.

A regéci uradalom 1632. évi rendtartásában még csak egy pont, a 19. foglalkozott az erdővel, de ez is csak védelmi jellegű feladatokat írt elő. A lopások, a tiltott szén- és hamuégetés megakadályozását rendelte el az erdőt vigyázó székelyeknek.

A bodrogközi kisbirtokosok 1680. körül készült erdőrendtartása már rögzíti, hogy „haszontalan fát" is csak ott lehet termelni ,ahol megengedik, de magtermő, vagy fiatal „tügyfát ... vadalma, vadkörtvélyfát, mogyorófát tűzrevágni 12 forint büntetés alatt tilos".

A mádi közbirtokosok 1756-ban kötött egyezsége is erdőrendtartás jellegű, mivel az erdők védelmével és használatával foglalkozik. A kisnemesek és föl-

desurak közösen erdőbírót választottak, aki rendszeresen kijelölte, hogy „melyik erdő melyik részét" termelhetik. Jelentős a megállapodás 5. pontja, amely szerint „csak olyan fát szabad legyen vágni, melynek kiírtásával az több növendékfák gyarapodhassanak". A nevelővágások lényege tehát így került megfogalmazásra. A parlagégetésből keletkező erdőtüzek már akkor is pusztítottak, ezért a megállapodás 10. pontja úgy intézkedik, hogy „a károk megelőzésére a birtokos egy kerülőt tartozik rendelni".

A kisebb birtokosok erdei a nagyobb használatok miatt jobban fogytak és ezért kellett védeniük szigorúbb, már a tartamosságra is törekvő rendszabályokkal. A nagy erdőbirtokok mint pl. a közel 70 ezer holdas pataki—regéci uradalom 1716-os erdőőri utasítása, majd az 1753-ban kelt erdőrendtartása továbbra is csak védelmi jellegű, tilalmi rendszabályokat tartalmazott.

A Mária Terézia által kiadott országos erdőrendtartás igen fontos eseménye az erdőgazdálkodás fejlődésének. A korabeli jog- és birtokviszonyokból adódóan ugyan inkább ajánlás, mint rendelet de hatását jól szemlélteti a Károlyi uradalmak 1816-ban kiadott gazdasági utasítása, ami a fűzérradványi uradalomra is vonatkozott.

Az utasítás szerint "ha az erdő földmérők által már felmérettek", akkor az inspektori hivatal" a fővadászt kiküldi, hogy a vágásokat szakaszokra ossza fel ... ilyen módon felosztván a fővadász szakaszokra a vágásokat, a tiszttartó a kimutatott helyen, a kirendelt esztendőkben fogja a fákat vágatni és pedig oly nagy felelet alatt, hogyha a kimutatott vágáson kívül csak egy fát vágatna is le, annak becsű szerint való kettős árát fogja megfizetni". Az utasítás szerint a termeléseket november—december hónapokban kellett végrehajtani és a kitermelt faanyagot „szent György napig a kirendelt bátorságos helyre az erdőből" kikellett szállítani. Az utasítás úgy rendelkezett, hogy a vágás „minden giz-gaztól, ... melyek az új felnövést akadályozhatnák, megtisztíttatik és ha szükség úgy kívánja makkal be is vettetik".

Ez az uradalmi utasítás lényegében üzemtervi előírásnak is felfogható és a XIX. század végén készített uradalmi üzemtervek is csak ezeket az alapelveket rögzítették. Megváltozott a helyzet 1920-ban, amikor az uradalom saját erdőrendezőséget létesített Fűzéren és ettől kezdve minden erdőre volt korszerű üzemterv és a revíziókat is végrehajtották.

A Zempléni- illetve Sátor-hegység erdeiben évszázadokon át kisebb-nagyobb erdőbirtokosok gazdálkodtak. Más volt a helyzet a Bükk rengetegeiben és a tokaji uradalom erdeiben, amelyek 1702., illetve 1711-től kamarai birtokok voltak. Az 1766-os királyi parancs az összes kamarai erdők megvizsgálását és rendezését rendelte el és lényegében ettől kezdve számítjuk az egységes kamarai erdőgazdálkodást.

A Bükk hegységben működő hamuzsír és üveghuták, majd a vasolvasztó és a hámor üzemeltetése jelentős fafogyasztó volt, mert a vízikerék mellett a fa illetve a faszén volt az egyetlen energiabázis.

1767. június 28-án kelt Mária Terézia parancsa az udvari kamarának „a diósgyőri vasbánya létesítése iránti magatartás és az ottani erdők ehhez való fenntartása tárgyába". Elrendelte, hogy az erdőtisztek biztosítsák az építkezéshez szükséges faanyagokat, a hámor üzemeltetéséhez szükséges faszenet és ha szükséges akkor az üveggyártást és hamuzsírfőzést úgy korlátozzák, hogy a diósgyőri erdőségek faanyagát tartsák fönn a vasgyár számára.

Ennek érdekében 1770 körül egy geometriában jártas egri szerzetes elkészítette a bükki rengeteg első térképét. Közvetlenül ezután, 1775-ben Kneidinger mérnök készített új térképet, ami egyúttal térszakozásos vágástervet is jelentett. Ennek a térképnek a vágásbeosztása szerint gazdálkodtak 1870-ig.

A diósgyőri uradalom első üzemterve 1815—17. között készült és általános erdőleírást, korosztály táblázatot, részletes vágatási és felújítási tervet tartalmazott. Vágásfordulóként 80—100 évet írtak elő, de az üzemtervet nem tartották be, és a nyilvántartásokat sem vezették. Az uradalom következő üzemtervét az 1881-ben alapított tótsóvári m. kir. erdőrendezőség készítette 1886-ban. Ettől kezdve az 1879-es erdőtörvény alapján rendszeresen készültek az üzemtervek.

Ezek sorából kiemelkedik az 1911. évi üzemterv, mert az már az erdő mai értelemben vett hármas funkciójának is megfelel. Az üzemterv az erdőket három gazdasági osztályba sorolta.

„A" gazdasági osztályba az üzemierdők,

„B" gazdasági osztályba a parkerdők,

„C" gazdasági osztályba a véderdők tartoznak.

Mindhárom gazdasági osztályt szálerdő üzemmódban, 100 éves vágásfordulóval kellett kezelni. Az üzemterv részletesen elemezte a mag és sarjeredet arányát és a sok sarjerdőt azzal indokolta, hogy az 1886-os üzemterv jóváhagyási záradéka szerint „a teljes felújítás ... legfeljebb 5 év alatt befejezendő".

Ez az előírás a ritka magtermés és az esetenként rossz vágásvezetés miatt másképpen nem volt betartható. Tudjuk, hogy a történelmi Magyarországon a tulajdonképpeni erdőrendezés és a térszakozáson alapuló erdőgazdálkodás elsősorban a magas hegységi fenyvesekben volt. Ez honosította meg a tarvágást és a velejáró mesterséges felújítást. Ez a rendszer azonban a lomberdőkben nem vált be és különösen súlyosbította a helyzetet az akkor még gyakori legeltetés. A gyenge eredmény, a sok sarj és a felújítatlan területek miatt írták elő szinte máról-holnapra a természetes felújítást, de ehhez nem voltak meg a feltételek. A fát tövön vagy tőmellett adták el, az erdő nem volt feltárva, nem volt megfelelő szakismeret és sokszor évekig nem volt bő makktermés. A jó üzemtervi előírások ellenére tehát ezek a körülmények okozták a sarjállományok elterjedését.

Az I. világháború előtt és alatt mindinkább előtérbe került a parkerdő, üdülőerdő, fürdőerdő szerepe, részben társadalmi igényként, részben az erdészek kezdeményezésére. Ezt az igényt az üzemtervekben is rögzítették megindokolva a parkerdő kijelölésének vagy bővítésének szükségességét és részletesen szabályozták az ott folytatandó gazdálkodást.

1916-ban Sátoraljaújhely város képviselő testülete úgy foglalt állást, hogy „az erdőgazdálkodás a jövőben kétféle üzemterv alapján folytatassék: és pedig úgy, hogy az egyik üzemterv 100 éves forgással a megfelelő erdőrészletek parkszerű fejlesztésére szolgáljon". Ennek alapján az üzemterv a „B" gazdasági osztályba 230,9 kh területet sorolt, ahol „a meglevő fanemeken kívül az erdő parkszerű fejlesztésének előmozdítása érdekében ... a legkülönbözőbb lomb és fenyőfélék ... tenyészthetők". A parkerdőben csak egészségügyi termelést és a fafajcsere érdekében szükséges véghasználatot engedélyezett az üzemterv.

Az erdőbényei Asztalos-féle erdőbirtokosság üzemtervezője a fürdőerdő bővítésén túl azt is elrendelte, hogy „az erdőben levő forrásokat állandóan tisztán kell tartani és a jó karbantartásukról a birtokosságnak gondoskodnia kell".

Az idősebbek által jól ismert 1879. évi XXXI. t. c. 17. §-a szerint az üzemterv szerinti gazdálkodás csak az állami, törvényhatósági, községi, egyházi, hitbizományi, közbirtokossági erdőkre volt kötelező. Szakképzett erdész vagy különösen erdőmérnök csak az állami erdőkben volt, ezért igen nagy feladat és felelősség hárult az üzemtervezőkre. Értékelni kellett az addigi erdőgazdálkodást és szinte technológiai utasítást kellett adnia a betervezett munkák végrehajtására.

Ennek bizonyítására csupán egy példát említek. A közelmúltban elhunyt Csermely Laci bácsi jó negyven évvel ezelőtt, a szepesi püspökség és káptalan olaszliszkai erdejének üzemtervében határozottan állapította meg, hogy „az erdőápolás terén határozott mulasztások történtek". Leszögezte továbbá, hogy „az erdőgazdálkodás célja nem csupán az, hogy a már meglevő kész állományokat kihasználja és megfelelő módon értékesítse, hanem legfőbbképpen az, hogy a jövőt illetően minél értékesebb állományokat neveljen". Azt hiszem ma sem fogalmazhatjuk meg szakszerűbben az erdőgazdálkodás feladatát.

Az erdőrendezőnek nemcsak jó szakembernek, hanem esetenként jogásznak is kellett lennie. Idősebb kollégáink jól emlékezhetnek a 40—50 évvel ezelőtti késhegyig menő vitákra és ezek közül mind különösen jellemzőt a következő esetet említem meg: az erdőbényei „Szokolya" erdőbirtokossági társulat 1906-ban megvett 996 kh erdőt báró Waldbott Frigyestől. 1927-ben történt az erdő üzemtervezése, de a jegyzőkönyvet hosszas tárgyalás után sem írta alá a közbirtokosság képviselője „mert birtokos társaival nem tudta megértetni ennek szükségességét, kik az erdőnek elvesztegetésével vádolják". Ugyanezen okból megtagadták az állami kezelésbe vételről szóló jegyzőkönyv aláírását is, de a lényegen ez nem változtatott. A derék atyafiak sehogy sem tudták megérteni, hogy Waldbott báró üzemterv nélkül, szabadon gazdálkodhatott, ők pedig a drága pénzen, 190 ezer koronáért vett erdőben csak azt csinálhatják, amit az üzemterv előír.

Kuriózumként említem, hogy a Waldbott uradalom erdei tényleg nem voltak üzemtervezve, pedig itt találhatók az országosan is ismert háromhutai luc, duglasz, jegenyefenyő állományok.

Az eddigiekből is láthattuk, hogy a XIX. század elejére az erdőgazdálkodás fejlődése és az erdőrendtartásokon keresztül megnyilvánuló állami befolyás növekedése szükségessé tette, hogy bizonyos erdők egységes felügyelet alá tartozzanak. Ezzel a céllal alakult meg 1809-ben a kassai főerdőfelügyelőség, amely alá területünkön a diósgyőri és a tokaji kamarai erdők tartoztak.

Sem az üzemtervi kötöttségek, sem az erdőfelügyelőség nem tudott azonban gátat vetni az erdő pusztításának. A nagymértékű erdőírtás nemcsak a magán uradalmakban következett be, hanem egyes kamarai erdőkben is. 1817-ben még 4952 kh erdő tartozott a tokaji uradalomhoz. 1869-ben már csak 2971 kh erdő volt, de az is olyan leromlott állapotban, hogy amikor Divald Adolf felülvizsgálta a kamarai erdőket csak 128 öl dorongfa volt vágható az egész területen. Ebből a faanyagból 512 Ft jövedelme volt az uradalomnak, ezért Divald elrendelte a még meglevő gyenge erdők kiirtását és bérbeadását szántóföldnek, kaszálónak.

Az Európa-szerte megnyilvánuló kíméletlen erdőpusztítás a nagy gondolkodókat is foglalkoztatta. Marx A Tőke II. kötetében írja: „a kultúra és az ipar fejlődése kezdettől fogva olyan eredményesen pusztította az erdőségeket, hogy ezzel szemben mindaz, amit az erdők fenntartása és létesítése érdekében tett, teljesen elenyésző".

Engels ugyancsak részletesen feltárta és rámutatott a mértéktelen erdőírtás következményeire; az árvizekre, az elkopárosodásra, a vízellátás zavaraira.

Ennek az erdőpusztításnak igyekezett végetvetni az 1879. évi XXXI. t. c., de sajnos a feltétlen és a nem feltétlen erdőtalajon álló erdőkre történő osztályozás a síkvidéki erdők további pusztulását eredményezte és 1893—1901. között csak a Bodrogközben 2991 kh erdőt írtottak ki.

Ugyanez az erdőtörvény bővítette az erdőfelügyelőségek feladatát és 1880. július 1-én — tehát éppen 95 éve — kezdték meg működésüket a magyar királyi erdőfelügyelőségek, amelyeknek az volt a feladatuk, hogy biztosítsák az

állami felügyeletet az ország összes erdejében. Az erdőfelügyelőségek kis létszámmal dolgoztak, de nagy hatáskörrel rendelkeztek és az erdőfelügyelőket a király nevezte ki.

Erdőrendezőségünk területén akkor még három vármegye volt. Borsod megye a miskolci, Abaúj megye a kassai, Zemplén megye pedig az ungvári erdőfelügyelőséghez tartozott. Ezek a királyi erdőfelügyelőségek 1925-ig, tehát 40 évig működtek, de 1920-tól az új országhatár miatt az abaúji részeknek Szikszón, a zempléni területekre pedig Sátoraljaújhelyben állítottak fel erdőfelügyelőséget. 1925—1935. között az erdőigazgatóságok látták el az erdőfelügyeletet. Külön erdőfelügyelőségeket nem szerveztek, de a korábbi erdőfelügyelők megmaradtak beosztásukban és zavartalanul végezték munkájukat.

Az 1935. évi erdőtörvény alapján a miskolci erdőigazgatóságon belül ismét megszervezték az erdőfelügyelőségeket, de ez lényegében az előbbi szervezet önállósulását jelentette, azzal a változással, hogy 1939—1944. között az abaúji erdőfelügyelőség Kassán székelt.

Az erdőfelügyelőségek munkájáról jó áttekintést nyújt a sátoraljaújhelyi erdőfelügyelőség 1932—1942. közötti fahasználati engedélyeinek nyilvántartása, amelyben rövid tőmondatokban minden termelési engedélynél rögzítve vannak a kikötések, illetve az engedély megtagadásának az indokolása. Megállapíthatjuk, hogy akár 2 holdas tisztítás, akár 300 holdas tarvágás vagy gyérítés szerepelt az engedélyben azt egyforma szigorúsággal bírálták el.

Báró Waldbott Kelementől, az OEE elnökétől is megtagadták a cserzéses tarvágás engedélyezését, mert 1934. június 22-én, tehát a cserzési idő végén kérte az engedélyt. Herceg Lónyai egyszer a „meghatározott időtől eltérő időben való szállítás miatt", másszor „a fellebezés késedelmes benyújtása miatt" nem kapott engedélyt. A túlhasználat vagy az engedély nélkül megkezdett termelés miatt „érdemben nem tárgyalható" volt az elutasító válasz minden esetben.

Az állami kezelésbe vétel maihoz hasonló feladatait az 1898-as törvény alapján 1899-ben felállított magyar királyi erdőhivatalok látták el. Az Észak borsodi részek a rimaszombati erdőhivatalhoz tartoztak, amelynek a bódva-völgyi járási erdőgondnoksága Miskolcon, a bánvölgyi erdőgondnoksága pedig Sajóvelezden volt. Az abaúji részek az eperjesi erdőhivatal kassai járási erdőgondnokságához, a zempléni erdők pedig a sátoraljaújhelyi erdőhivatal ugyanott székelő járási erdőgondnokságához tartoztak. Ezek az erdőhivatalok az erdőfelügyelőségekkel együtt szűntek meg, illetve változtak.

A felszabadulás után az erdőfelügyelőségek nagy ütemben kezdték meg a földreform során állami tulajdonba került erdők átvételét. Különösen nagy feladat hárult a sátoraljaújhelyi és szikszói erdőfelügyelőségekre a nagy kiterjedésű magán birtokok államosításával. A 12 130/1945. M. E. sz. Kormány rendelet szerint a hatósági jogkör és az erdőrendészeti feladat is az erdőfelügyelőségekre hárult és ennek alapján, főleg az átvett területeken még a MÁLLERD megalakulása előtt szinte újjá kellett szervezni az erdőgazdálkodást. Az erdőfelügyelők állandó kapcsolatot tartottak a gyakorlati élettel és amikor pl. 1946-ban nagymértékű falopások történtek a sátoraljaújhelyi erdőfelügyelő külön felterjesztést készített Zemplén vármegye főispánjához a faállományok védelme érdekében. Központi utasítás bevárása nélkül már 1946-ban elkezdték az erdősítési hátrálék összeírását, de a végrehajtásban már nem tudtak résztvenni, mert az erdőfelügyelőségek 1947-ben megszűntek.

Az állami erdők felügyelete céljából 1954. augusztus 1-ével erdőgazdaságonként hozták létre az új erdőrendezési felügyeleti szervezetet. Ennek alapján területünkön a Keletbükki, a Bódvavölgyi, a Hernádvölgyi és a Sátoraljaúj-

helyi Erdőgazdaságoknál dolgozott egy-egy erdőrendezési felügyelő. Ezek a kollégáink igen komoly munkát végeztek, hisz az általánossá váló üzemtervszerű gazdálkodás ellenőrzése mellett megoldottak rengeteg területrendezési problémát és megfeszített munkát végeztek a tagosítások során is.

Az erdőgazdálkodás fejlődése, az állami irányítási rendszer megváltozása és az állami befolyásolás növekedése tette szükségessé, hogy a különböző szervek kezelése alatt álló erdők ismét egységes felügyelet alá kerüljenek. Ennek céljából hozták létre 1968. január 1-el a Miskolci Állami Erdőrendezőséget, amelyen belül jelenleg a miskolci és a sárospataki erdőfelügyelőségek mellett az üzemtervezésre a miskolci és a sátoraljaújhelyi erdőrendezési kirendeltségek funkcionálnak.

Csermely László vezérigazgató: *A Borsodi Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaság tevékenysége és fejlesztési feladatai*

„... Erdőgazdaságunk termelési feladatait az üzemtervek, mint állománygazdálkodási tervek, a népgazdasági elvárások és a távlati gazdálkodási tényezők határozzák meg. Az üzemtervi előírások szerint 580 000 bruttó m^3 a fakitermelési fadatunk, de számos tényező hatásaként 1974-ben csak 509 000 m^3 bruttó fatömeget termeltünk ki. Ebből adódik az egyik leglényegesebb fejlesztési feladatunk: az üzemtervszerű gazdálkodás megteremtése és a fatömegtartalékok hasznosítása. Az erdőművelési munkák között gazdaságunknál az erdőfelújítási ágazat a meghatározó, amit a fakitermelési tervekkel összhangban úgy oldunk meg, hogy az üres vágásterület normán belül marad. A tisztítás és a törzskiválasztó gyérítések együttes területe átlag 4500 ha, kevesebb mint az üzemtervi előírás.

Lényegében itt jelentkezik az a probléma, amit a fahasználat elemzésénél az üzemtervszerű gazdálkodás megteremtéseként fogalmaztam. A kérdés komplex értékelésénél ugyanis figyelembe kell venni azt, hogy mind az üzemtervek, mind a közgazdasági szabályozók közvetve is, és közvetlenül is hatnak a pénzügyi eredményre. E két fő szabályozó között olyan összhangot kellene biztosítani, hogy a közgazdasági szabályozókkal befolyásolt éves nyereség összhangban legyen az üzemtervekben meghatározott stratégiai céllal: az erdőállományok minőségének fokozásával.

A törzskiválasztó gyérítésekből kikerülő faanyag nagy részének a hasznosítása ma még nincs megoldva, így a munka végrehajtása eleve veszteséges. A jövő érdekében viszont a nevelővágásokat most kell elvégezni, ezért célszerű lenne egységárral ösztönözni a törzskiválasztó gyérítéseket is. Szükséges ez annál is inkább, mert a közgazdasági szabályozók hatása csak folyamatos, szakszerű munkánál érvényesül és ezt nekünk is biztosítani kell...

Legfontosabb fejlesztési feladatunk a fakitermelés és a hozzákapcsolódó faanyagmozgatás, valamint a fafeldolgozás műszaki színvonalának olyan emelése, ami kielégíti az iparszerű erdőgazdálkodás kritériumait. A külterjes erdészeti tevékenység ideje lejárt. A meglevő közgazdasági szabályozók ugyan nem kedveznek a magasabb szintű technika alkalmazásának, de enélkül a technika nélkül ma már nem tudjuk feladatainkat megoldani és a fejlődést biztosítani... Fejlesztési elképzeléseinkben kettős célt tűztünk ki:

— a nyersanyagtermelést úgy kívánjuk koncentrálni, hogy az biztosítsa az alsórakodói felkészítés, illetve feldolgozás magas fokú termelékenységét;
— ipari transzformációval olyan áruvá akarjuk feldolgozni nyersanyagunk jelentős részét, hogy az értékráta növekedése egyre emelkedő nyereséget produkáljon.

Mindezeknek az elképzeléseknek a megvalósítása érdekében öt fahasznosítási körzetre osztottuk fel gazdaságunkat és ezekben a körzetekben messzemenő közgazdasági megfontolások alapján olyan tipizált technikai eszközöket állítottunk munkába, amelyek biztosítani fogják az alapkörös vertikális termelési technológiát...

Úgy gondolom nem kell külön is kihangsúlyoznom, hogy az üzemtervi lehetőségek kihasználása, a fakitermelés teljes folyamatának gépesítése és a fa komplex hasznosítása egymással szoros kapcsolatban van és nem lehet egyiket sem megoldani, illetve fejleszteni önmagában, az összefüggések figyelembevétele nélkül. Eddigi eredményeink az igazolják, hogy helyes úton indultunk el, amikor elkezdtük a fakitermelés és a primér fafeldolgozás összehangolt, teljes gépesítettségre törekvő fejlesztését. A nevelővágások racionalizálásával és a kikerülő vékonyfa aprítékként történő hasznosításával megoldható, illetve biztosítható lesz a biológiai cél is és egyúttal fontos alapanyagot adhatunk a népgazdaságnak."

Obert Gyula, a pécsi Erdőfelügyelőség vezetője: *Az erdőfelügyelőségek feladatai az üzemtervszerű erdőgazdálkodás megvalósításában és a fagazdaság fejlesztésében*

„... Ismert körülmény, hogy a használati módonként történő, éves vágástervi besorolások az egy évre eső üzemtervi előírások figyelembevételével történnek. A tervezéshez szükséges üzemtervi kontroll-sorokat az erdőfelügyelőségek bocsátják a gazdálkodó szektorok, illetve a gazdálkodási egységek rendelkezésére. Az éves üzemtervi előírások, a 10 évre szóló üzemtervek adatainak egy évre eső hányadát foglalják magukban, ezért az adott üzemtervi ciklusban konstans számsoroknak tekintendők. Ezek korrekciójára csak a belépő új üzemtervek, illetve a kilépő lejárt üzemtervek alapján kerül sor. Mivel az országos tapasztalat azt mutatja, hogy az éves besorolások, de különösen a teljesítések az üzemtervi előírások alatt mozognak, ezért ez a statikus adatsor nem alkalmas a képződő tartalékok feltárására. Arra sem alkalmas, hogy a gazdálkodási egységeknek információt nyújtson a kitermelhető élőfakészlet növekedésének mértékéről és a nevelővágások területi előírásainak emelkedéséről... Általános az a tapasztalat, hogy mind belföldön, mind külföldön a primér választékok, de különösen a szekundér termékek iránti kereslet dinamikusan változik. A gyorsan változó piaci igények a gazdálkodó szektoroktól nagyfokú alkalmazkodókészséget és rugalmas tervezési módszerek bevezetését követelik meg. Ehhez teremti meg az üzemtervi hátteret és a tervezési biztonságot *az üzemtervi előírások évenkénti aktualizálása*... Ez évenként feltárja a megtakarításból eredő tartalékokat, ill. jelzi a konstans üzemtervi előíráshoz viszonyított esetleges túltermeléseket. A módszer előnye még, hogy lehetőséget nyújt az üzemtervtől eltérő használatok kötelező üzemtervi megtakarításainak átvezetésére; a kisajátítások (kezelésbevételek), művelési ágváltozások következtében előálló korrekciók érvényesítésére. Alapot nyújt a fakitermelések erdőrészlet mélységű elemzéséhez, valamint az üzemtervi felvételek és a teljesítési adatok összehasonlító vizsgálatához...

A műszaki átvételek országos szintű összetett adatai azt mutatják, hogy az erdőfelújítások folyamatban levő állománya *a természetes erdőtípusok rovására és a fenyő célállományok javára* — nem kívánatos mértékben — tolódott el... A fenyőfiatalosok növekedésével kapcsolatos — sok esetben nem megnyugtató — tapasztalatok, de különösen az ország egyes részein fellépett erős *Evetria*-károsítás a fenyvesítési program bizonyos mértékű átértékelését teszik szükségessé. A fagazdaság egyetemes érdekei azt kívánják, hogy ahol a termő-

hely potenciális termőképességét a természetes állománytípusok a fenyőféléknél jobban hasznosítják, ott azok alkalmazását helyezzük a jövőben előtérbe. Azokon az erdőgazdasági tájakon azonban, ahol a fenyőállományok optimális feltételek között termeszthetők, ahol a hektáronkénti fatömeg meghaladja a tájra jellemző természetes állománytípusok produktumát (pl. Zala és Vas megyék egyes erdőgazdasági tájaiban), ott továbbra is a fenyőállományoknak célszerű elsőbbséget biztosítani. Az V. ötéves terv feladatainak meghatározásakor fatermesztés terén *olyan fafajpolitika kialakítására célszerű törekedni, amely a termőhelyi viszonyok és a népgazdasági érdekek összhangjára épül.* Ez a követelmény az eddiginél differenciáltabb erdőművelési elszámolási rendszer kialakításának szükségességét veti fel. Különös jelentőséget kell tulajdonítani az adott erdőgazdasági tájon belül, célállománytípus mélységig kimunkált — az összes szektorra érvényes — *egységes erdőművelési eljárások és technológiák* bevezetésének. Ma — a feltételezett jószándék ellenére is — olyan extrém vonások jellemzik a fatermesztési tevékenységet, amelynek megszüntetése és a gazdálkodási módszerek egységesítése a szakmai színvonal emelésének fontos feltétele...

Az erdőrendezőség által készített állományfejlesztési tervek és a mezőgazdasági üzemeknek a racionális földhasználattal kapcsolatos elképzelései nagy volumenű erdőtelepítésre váró területeket tártak fel. Ezek a területek a bővített újratermelés aranytartalékai, ahol a telepítés ütemét elsősorban a rendelkezésre álló célcsoportos beruházás nagyságrendje szabja meg. A következő 5 éves tervciklus fontos feladata a *telepítési igények ökonómikus rangsorolása.* Itt többféle érdek gondos egyeztetésére lesz szükség. A nagyüzemi erdőgazdálkodás érdekei és várható gazdasági előnyei annak az elvnek az érvényesítését kívánják meg, hogy nagyobb ütemben kerüljön sor — a meglevő erdők közé ékelődő — az erdőgazdaságok és állami gazdaságok kezelésében álló területek betelepítésére. E mellett fontos népgazdasági érdek fűződik a termelőszövetkezetek tulajdonában, illetve használatában álló olyan területek erdősítéséhez, ahol a futóhomok megkötése, vagy a komplex talajvédelmi gazdálkodás keretében a mezőgazdasági kultúrák erózió elleni védelme a cél. Nagy jelentőséget kell tulajdonítani a városok és ipartelepek zöldövezeti fásításainak is. E szerteágazó igények mellett sem vitatható annak a törekvésnek a helyessége, amely szerint célszerű előtérbe helyezni azokat az erdőtelepítéseket, amelyek rövid idő alatt, kevés ráfordítással, jó minőségű és nagy fatömegű állományokban realizálódnak. Az V. ötéves terv erdőtelepítési igényeinek rangsorolásánál elsősorban a *nyár-centrikus* szemléletnek kell érvényesülnie. Elsőbbséget kell biztosítani minden olyan belvízrendezéssel érintett területnek, amelynek a termőhelyi viszonyai az intenzív nyártermesztést lehetővé teszik. Ugyanis fontos népgazdasági érdek fűződik ahhoz, hogy a magyar—jugoszláv cellulózipari kooperáció keretében 1976-tól belépő nyár papírfa export alapanyagbázisát tartamosan biztosítsuk.

A termelőszövetkezetek többségénél — különösen a kisebb erdőterülettel rendelkező tsz-eknél — megfelelő fejlesztési alapok hiányában nagy terhet ró a mezőgazdasági üzemekre az erdészeti ágazat sajátos feladatainak ellátása. Felvetődhet a gondolat, hogy egyáltalán indokolt-e a jobbára elaprózott területekre szorítkozó termelőszövetkezeti erdőgazdálkodás fejlesztéséről beszélni. Erre a kérdésre határozott igennel kell felelni. Ugyanis a századfordulóra a tsz tulajdonban levő erdőterületek %-os aránya és a rövid vágásfordulójú állományok túlsúlya miatt a kitermelhető élőfakészlet nagyságrendje várhatóan megközelíti az erdőgazdasági kezelésben levő erdők volumenét. Ennek a fatömegnek a kitermelése és célszerű hasznosítása fontos fagazdasági és népgazdasági

érdek. Országos tapasztalatok bizonyítják, hogy az ágazati szervezet kialakítása terén — a termelőszövetkezeti tulajdonviszonyok sajátosságait figyelembe vevő — *fagazdasági társulásoké, önálló vállalkozásoké a jövő.* E mellett nagy jelentőséget kell tuladonítani az erdőgazdaságok és termelőszövetkezetek — kölcsönös előnyökön alapuló — gazdasági együttműködésének is. A szakmai színvonal emelésének lényeges feltétele a tsz-ek szakmunkás-ellátásának biztosítása. A szakmunkásképző intézetekbe történő beiskolázások mellett, keresni kell a lehetőséget az adott megyében, kihelyezett tagozatok működtetésére. Baranya megyei tapasztalatok szerint ez az oktatási rendszer, amely hetenként kétnapos tanulmányi elfoglaltsággal jár, megfelel a felnőtt korú hallgatók és a munkaadók érdekeinek is. E kérdés megoldásában a megyei tanács szakigazgatási szervének, a TSZ Szövetségnek és az erdőfelügyelőségek egybehangolt közreműködésére van szükség. A gazdálkodás tárgyi feltételeinek biztosítását — a tsz-ek fejlesztési alapjain kívül — széles körű állami támogatási rendszer bevezetése oldhatja meg. Olyan differenciált ártámogatási rendszer kialakítása ajánlatos, amely a tsz-eket a társulási formák keresésére ösztönzi."

Körtvélyesi György, a visegrádi Erdőfelügyelőség vezetője: *Az erdőfelügyelőségek szerepe az erdők több célú hasznosításában*

„... Az erdők több célú hasznosításának programja az erdőfelügyeletre hagyományos munkától eltérő, nehezebb, sokoldalúbb tájékozottságot igénylő, újszerű feladatot ró. Ennek lényege a következő:

— ismerni kell a társadalom erdő iránti igényeit *általában;*
— ismerni kell az erdőfelügyelőség *környezetéhez tartozó erdőterületek* iránti igényeket azért, hogy a közvetlen felügyelet alá eső erdőterületekkel kapcsolatban támasztott konkrét igények összehangolásában hasznos szerepet tölthessen be;
— az igények valóraváltásánál a szoros értelemben vett *szakmai kívánalmakkal történő összhangot* biztosítani kell;
— az *átlagosnál magasabb szintű műszaki képzettséggel* kell rendelkezni, mert az építőipar jellegű berendezések műszaki terveit, ÉKN szerint összeállított költségvetéseket véleményezni, a megvalósult munkákat műszakilag, pénzügyileg leszámolni, a karbantartásról, fenntartásról célszerűen gondoskodni kell.

Az erdőterület bármely rendeltetését, funkcióját is tekintjük, a gazdálkodás kiinduló alapja a tulajdoni, illetve kezelési, használati viszonyok rendezése — összefoglalva a birtokpolitika. A *külterületi* erdőterületek tulajdoni, kezelői, használói, rendeltetésbeni, vagy művelésiág-változási ügyek intézésében az erdőfelügyelőség feladatának teljes mértékben eleget tud tenni, mert az erdőkről és vadgazdálkodásról szóló törvény azokat egyértelműen szabályozza. A *belterületi* erdőkről ez nem mondható el. Ezen erdők kezelése mind a tulajdonosra, kezelőre, mind pedig az erdőfelügyeletre sokkal nagyobb feladatot ró, mert ezen területek azok, melyeken a jóléti szerep legjobban kimutatkozik. A nem erdőgazdasági, ilyen jellegű erdőterületeken a tulajdonos, ill. kezelő nem mindig rendelkezik kellő műszaki felszereltséggel, sem pedig megfelelő szakgárdával. A feladatot e területeken is meg kell oldani, ezért a különböző szervek tulajdonában, ill. kezelésében levő erdőterületeken az egységes elvek érvényesítése, a műszaki létesítmények megvalósításának pénzügyi lebonyolítása, a meglevő berendezések fenntartása és karbantartása jelentős feladattal járó gondot okoz az erdőfelügyeletnek. Ha ezen területek egységes kezelésbe-

vétele kártalanítással nem oldható meg, célszerű, hogy legalább az erdőgazdaság vegye kezelésbe.

Célszerű, ha a jóléti célokat szolgáló erdők *üzemtervezését megelőzi a fejlesztési tervek elkészítése*, jóváhagyása, s az abban rögzített elvek érvényesülnek az üzemtervekben. Ezzel az erdőfelügyelet munkáját könnyíteni lehet, elkerülhető az évről évre megismétlődő ötletszerűség, az üzemtervtől eltérő tevékenység. A jóléti célokat szolgáló erdőkről készült üzemtervekben a formanyomtatványon rögzített állapotleírás a fahasználat és erdőművelés tervezésére, valamint ezek nyilvántartására kellő támpontot szolgáltat, azonban ennél többre is szüksége lenne az erdőfelügyeletnek, mégpedig:

— a jóléti célokat szolgáló műszaki berendezések tervelőírására, meglevők, vagy épülők leltáraira, kivitelezési és fenntartási költségek nyilvántartására stb. célszerű, egységes formanyomtatványon;
— az üzemterv egyes jellemző adatainak, és a jóléti berendezéseknek térképi ábrázolására.

Az erdőfelügyelők szeretnek mindent egy helyen tudni, s ezért az üzemtervekben mindent megtalálni, ami a szakmai munkájukhoz, adminisztációs tevékenységünkhöz szükséges...

A természetadta lehetőségek maximális kihasználása, a meglevő újulatok megőrzésénél, a természetes, új erdők létrehozására való törekvésnél legnagyobb az összeütközési felület az erdők látogatóival. A kirándulók nem rossz szándékkal, de a jövőre kevésbé gondolva kifogásolnak gyakran olyan idős állományok kitermelését, melyeknek a folytonosság megteremtése érdekében feltétlenül szükséges megtörténnie. Sok és fáradtságos munkába kerül, míg az erdőt igénybe vevő kirándulókkal megértetjük, hogy az erdő élete csak akkor marad örök, ha az elöregedő fákat célszerűen kitermeljük, s helyette az újat segítjük. Ezen a téren az eddigieknél is nagyobb, szélesebb körű erdészeti propagandát kell kifejteni...

A jövő erdejének biztosítása érdekében nem tartom helyesnek, ha a jóléti erdők véghasználatát mindenütt a biológiai vágásérettségikor vagy esetleg még azon is túl kezdjük meg, mert elérhetjük azt, hogy a jelenlegi idős állományok helyén csak nagy kiterjedésű fiatalosokat vagy egy-egy rontott erdőt fogunk hátrahagyni utódainknak. A véghasználatokat tehát a felújításoknak függvényében, ha időben és térben elnyútjva is, de el kell kezdeni, hogy a jövőben a területeken különböző korosztályú, egészséges állományok álljanak az üdülőerdők látogatóinak rendelkezésére.

A vadászati rendeltetésű erdők véghasználati kitermelésének problémái az erdőfelújítások vadtól való megóvása terén csúcsosodnak ki. Az erdőfelügyelő — az erdő újratermelési ciklusa során a vadgazdálkodásra kijelölt területeken, ha nem jobb, de legalább olyan minőségű állományt szeretne visszaállítani, mint amilyet letermeltetett. Ezért örömmel hajt végre minden olyan intézkedést, vagy pártol olyan anyagi támogatást, ami ezen tevékenységében elősegíti. A vadászati rendeltetésű erdőkben a tisztítások időbeni elhúzása jellemző a vadbúvóhelyek megtartása miatt. Ha nehezen is, de a közös utat megtaláljuk.

A különleges rendeltetésű állományokban a gyérítések végrehajtása annyiban okoz gondot, amennyiben a hosszúfás technológia alkalmazása során a visszamaradó fák sebzése erőteljes. Szükséges a jelenlegi technológia javítása, mert ezekben az erdőkben a felemelt vágáskor miatt az állomány egészsége fontos tényező...

A jóléti erdőgazdálkodás megvalósítását illetően fokozódik az érdeklődés a termelőszövetkezetek részéről is. Az ilyen pénzbeni támogatási igény kielégí-

tésére csak akkor kerülhet sor, ha a termelőszövetkezet erdőgazdálkodása a szakmai követelményeknek mindenben megfelel. Ettől függetlenül legcélszerűbbnek azt a megoldást tartom, ha az erdőgazdaság marad továbbra is szilárd bázisa a jóléti erdőgazdálkodásnak...

A természetvédelmi feladatok erdőfelügyeleti munkájáról jelenleg átfogó képet adni nem tudok. Véleményem szerint az erdőfelügyelet ilyen irányú munkája a jövőben növekedni fog.

Nem beszéltem azokról a feladatokról, amit a szakszerű fatermelés érdekében végzünk. Meg kell állapítanom azonban, hogy erre a munkára ma már időnknek csupán 40—50%-át fordíthatjuk. Ez azt jelenti, hogy *a felügyeleti munka közel 50—60%-át a megalakulás óta jelentkező új feladatok megoldására kell összpontosítani.* Mivel a növekvő feladatokat létszámnövekedés nem követte — mind alaposabb munkaszervezésre van és a jövőben még nagyobbra lesz szükség."

Dr. Magyar János egyetemi tanár, az EFE Erdőrendezési Tanszékének vezetője *„Erdőrendezéstanunk alaptételei — erdőrendezésünk alapelvei"* c. előadásában összefoglalta a vonatkozó utasításokban leszögezetteket, majd a következőkkel fejezte be:

...„És most még a mai ünnepi alkalomra szánt mondandóm befejezéséül — de ha úgy tetszik, erdőrendezésünknek akár alapelveként, illetve erdőrendezéstanunknak alaptételeként felfoghatóan is — azt a véleményemet fejezem ki, hogy hazai, szocialista erdőrendezésünk továbbfejlesztése érdekében bizonyos kutató és kísérletező jellegű munkára, főképp adat- és méretfelvételek végzésére, ezentúl maguknak az erdőrendezőknek, illetve az erdőrendezőségeknek is vállalkozniuk kell. Arról hogy közelebbről milyen adatok, milyen méretek felvételére gondolok, most — idő hiányában részletesebben nem beszélhetek. Mindössze azt említem meg tehát, hogy föltétlenül szükségesnek tartom az erdőrendezők továbbképzését, helyesebben: a továbbképzésük során olyan elméleti és gyakorlati ismeretekkel való felvértezésüket is, amelyek birtokában a szükségesnek bizonyuló, fejlesztő célzatú munkafolyamatokat teljes sikerrel el tudják majd látni.

Ezenkívül alaposan megfontolandónak tartom azt is, hogy vajon nem volna-e célszerű és időszerű bizonyos munkafeladatok ellátására az ötéves időtartamú általános erdőmérnökképzésnél rövidebb idő alatt erdőrendezési specialisták képzésére rátérnünk. Több olyan erdőrendezési munkafolyamat van ugyanis már manapság is, amelyet az erdőmérnöknél kisebb képzettségű szakember is kifogástalanul elvégez, vagy legalábbis elvégezhet. Ha rajtam múlnék, én pl. a véfajelölést az erdőrendezőségek munkafeladatai közé utalnám. Meggyőződésem, hogy a véfás fatermesztés nélkül pl. a gyérítések gyakoriságának és erélyének a problémája valóban szakszerűen sohasem oldható meg. Csakhogy a véfás fatermesztés biológiai és ökonómiai tekintetében egyaránt célravezető megvalósításának feltételei is vannak, s ezek közül a legelső a speciális célra orientált tudású szakemberek kiképzése..."

*

Az ülésszakot egynapos tanulmányút követte, amelynek keretében a Zemplén-hegységgel, a terület gazdálkodási és erdőrendezési kérdéseivel ismerkedtek az Erdőrendezési Napok részvevői.

Gáspár-Hantos Géza